

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi erittäin suuren kapasiteetin verkkojen käyttöönoton helpottamisesta ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 249 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettävän uusi laki erittäin suuren kapasiteetin verkkojen käyttöönoton helpottamisesta. Esityksellä annettaisiin Euroopan unionin niin sanottua gigabittiasetusta täydentävää kansallista sääntelyä. Asetuksen tarkoituksena on helpottaa erittäin suuren kapasiteetin verkkojen käyttöönottoa edistämällä olemassa olevan fyysisen infrastruktuurin yhteiskäyttöä ja mahdollistamalla uuden fyysisen infrastruktuurin tehokkaampi käyttöönotto, jotta tällaiset verkot voidaan ottaa käyttöön nopeammin ja alhaisemmin kustannuksin.

EU:n gigabittiasetuksella kumotaan yhteisrakentamisdirektiivi. Kansallisesti yhteisrakentamisdirektiivi on pantu täytäntöön yhteisrakentamislaille. Lainsäädännön yhdenmukaistamiseksi esityksellä kumottaisiin kansallinen yhteisrakentamislaki korvaamalla se uudella lailla erittäin suuren kapasiteetin verkkojen käyttöönoton helpottamisesta.

Laissa säädettäisiin muun muassa käyttöoikeudesta fyysiseen infrastruktuuriin, rakennusteknisten töiden koordinoinnista, lupien ja asennusoikeuksien myöntämismenettelyistä ja kiinteistön fyysisestä infrastruktuurista.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia myös sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 12.11.2025.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	6
2.1 Tavoitteet	6
2.2 Pääasiallinen sisältö	6
2.3 Kansallinen liikkumavara.....	11
2.4 Siirretty säädösvalta ja täytäntöönpanovalta.....	16
3 Nykytila ja sen arviointi.....	16
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	17
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	17
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	19
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	19
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	19
4.2.3 Muut ihmisiin kohdistuvat vaikutukset.....	20
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	21
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	21
5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot.....	24
6 Lausuntopalaute.....	24
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	25
7.1 Laki erittäin suuren kapasiteetin verkkojen käyttöönoton helpottamisesta.....	25
7.2 Laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta	32
8 Lakia alemman asteinen sääntely	33
9 Voimaantulo	34
10 Toimeenpano ja seuranta	34
11 Suhde muihin esityksiin.....	34
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	34
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	34
LAKIEHDOTUKSET	39
1. Laki erittäin suuren kapasiteetin verkkojen käyttöönoton helpottamisesta.....	39
2. Laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta	44
LIITE	46
RINNAKKAISTEKSTI.....	46
2. Laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta	46

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Hallituksen esityksen taustalla on täydentävää sääntelyä edellyttävä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1309 toimenpiteistä gigabittitason sähköisten viestintäverkkojen käyttöönoton kustannusten vähentämiseksi, asetuksen (EU) 2015/2120 muuttamisesta ja direktiivin 2014/61/EU kumoamisesta, jäljempänä *gigabittiasetus*. Gigabittiasetuksella kumottava direktiivi 2014/61/EU toimenpiteistä nopeiden sähköisten viestintäverkkojen käyttöönoton kustannusten vähentämiseksi, jäljempänä *yhteisrakentamisdirektiivi*, on Suomessa pantu osaltaan täytäntöön vuonna 2016 voimaan tulleella lailla verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamisesta ja -käytöstä (276/2016), jäljempänä *yhteisrakentamislaki*. Gigabittiasetus tuli voimaan 29 päivänä huhtikuuta 2024 ja sen soveltaminen alkaa pääsääntöisesti 12.11.2025. Säädöksen 5 artiklan 6 kohtaa ja 11 artiklan 6 kohtaa sovelletaan jo 11.5.2024 alkaen. Säädöksen 10 artiklan 1, 2 ja 3 kohtaa sovelletaan 12 päivästä helmikuuta 2026 alkaen ja säädöksen 4 artiklan 3 kohtaa, 6 artiklan 1 kohtaa, 7 artiklan 2 ja 3 kohtaa sekä 12 artiklan 1, 2 ja 3 kohtaa sovelletaan 12 päivästä toukokuuta 2026. Gigabittiasetus on sellaisenaan jäsenvaltioissa sovellettavaa oikeutta.

Euroopan unionin tavoitteena on digitaalitalous, joka tuottaa kestäviä taloudellisia ja sosiaalisia etuja kaikkialla Euroopassa maantieteellisestä sijainnista riippumatta. Teknologian nopea kehitys, laajakaistaliikenteen kasvu ja kehittyneiden erittäin suuren kapasiteetin yhteyksien kasvava kysyntä ovat kiihtyneet entisestään, eikä nopeudeltaan 30 Mbit/s:n yhteyksien saatavuus enää riitä kattamaan tulevaisuuden vaatimuksia. Tästä syystä unioni asetti Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksessä (EU) 2022/2481 vuodelle 2030 päivitetyn tavoitteen, jonka mukaan kaikilla eurooppalaisilla kotitalouksilla olisi oltava gigabittiyhteydet, ja seuraavan sukupolven langattomien nopeiden verkkojen, joiden suorituskyky vastaa vähintään 5G-verkon suorituskykyä, olisi katettava kaikki asutut alueet.

Lainsäädännön uudistamisen eli gigabittiasetuksen tarkoituksena on helpottaa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/1972 2 artiklan 2 alakohdassa määriteltyjen erittäin suuren kapasiteetin verkkojen (very high capacity networks, jäljempänä *VHCN-verkot*) käyttöönottoa. Tavoitteena on ensinnäkin edistää olemassa olevan fyysisen infrastruktuurin yhteiskäyttöä ja toiseksi tehostaa uuden fyysisen infrastruktuurin käyttöönottoa, jotta VHCN-verkot voidaan ottaa käyttöön nopeammin ja alhaisemmin kustannuksin. Tavoitteena on lisäksi keventää rakennuslupiin liittyviä hallinnollisia menettelyjä.

Gigabittiasetuksen kansallisen täytäntöönpanon lisäksi lakiehdotuksessa esitetään, että Liikenne- ja viestintäviraston yhteisrakentamislain perusteella kehittämää niin sanottua sijaintiselvityspalvelua koskevat yhteisrakentamislain säännökset jäisivät voimaan, jotta palvelua voitaisiin kehittää ja käyttää myös jatkossa.

1.2 Valmistelu

EU-säädöksen valmistelu

Euroopan komissio antoi 23.2.2023 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (COM(2023) 94 final) keinoista, joilla vähennettäisiin gigabitin sähköisten verkkojen

asennuksesta aiheutuvia kustannuksia. EU:n tavoitteena on 1 Gbit/s -yhteydet kaikille vuoteen 2030 mennessä, ja asetusehdotuksen on tarkoitus edistää tämän tavoitteen saavuttamista. Asetus on luonteeltaan minimiharmonisoiva, joten jäsenvaltiot voivat asettaa asetuksen säännöksiä tiukempia ja yksityiskohtaisempia vaatimuksia.

Komissio teki ennen asetusehdotuksen antamista vaikutustenarvioinnin (WK 3569/2023 INIT), jota käsiteltiin neuvoston teletyöryhmässä 14.3.2023. Vaikutustenarvioinnissa esitettiin neljä eri toteutusvaihtoehtoa ja arvioitiin näiden kustannuksia ja hyötyjä. Komission suositteleman vaihtoehdon tavoitteena on laajentaa ja vahvistaa toimia yhteisrakentamisdirektiiviin nähden niin, että toimien vähimmäisharmonisointia on parannettu.

Vaikutustenarvioinnissa olisi tarvittu vielä selvennystä erityisesti ehdotuksen taloudellisista vaikutuksista niin jäsenvaltioille kuin myös muille toimijoille, kuten esimerkiksi rakennusyrityksille ja lupaviranomaisille. Vaikutustenarviointia voi pitää jossain määrin puutteellisenä asetusehdotuksen oikeasuhtaisuuden osalta.

Asetusehdotuksen käsittely neuvoston teletyöryhmässä alkoi maaliskuussa 2023. Suomi toimi neuvotteluissa valtioneuvoston antaman U-kirjelmän U 2/2023 vp mukaisesti. Valtioneuvoston kannassa nähtiin asetusehdotuksen tavoitteet hyvinä ja kannatettavina, mutta pidettiin esitettyjä lupa-asoiden määräaikoja haastavina, suhtauduttiin varauksellisesti niin sanottuun hiljaiseen hyväksyntään ja nähtiin asetuksen voimaantuloaikataulu kunnianhimoisena.

Kansallisesti pidettiin 22.3.2023 sidosryhmille kuulemistilaisuus, jossa oli paikalla yli 100 sidosryhmien edustajaa. Tilaisuudessa nousi esille erityisesti operaattoreiden toive lupamenettelyjen yhtenäistämisestä ja sujuvoittamisesta, jotta verkkojen rakentaminen nopeutuisi. Kuitenkin esimerkiksi Kuntaliitto näki asetuksessa esitetyt määräajat ja hiljaisen hyväksynnän menettelyn haastaviksi. Keskusteluun nousi myös määritelmät, esimerkiksi asennusoikeus- (rights of way) ja VHCN-termeille toivottiin tarkennusta. Lisäksi keskusteltiin verkkojen sijoittamisesta ja jo olemassa olevan infrastruktuurin, kuten lyhtypylväiden ja julkisten rakennusten, hyödyntämisestä laajemmin.

Gigabittiasetuksesta pidettiin kolme poliittista trilogineuvottelua: 5.12.2023, 25.1.2024 ja 5.2.2024. Kolmannessa trilogineuvottelussa neuvosto ja parlamentti pääsivät sopuun asetuksesta poliittisella tasolla.

Seuraavassa kuvataan lyhyesti eräitä keskeisiä asioita trilogissa saavutetun sovun sisällöstä. Yleisesti voi todeta, että useampi Suomen neuvottelutavoitteista on kompromissitekstissä täyttynyt vähintään tyydyttävästi.

Lupamenettelyjen määräaikojen noudattaminen

Komission alkuperäiseen asetusehdotukseen sisältyi lupamenettelyjen sujuvoittamiseen tähtäävä säännös hiljaisesta hyväksynnästä (tacit approval). Hiljaisella hyväksynnällä tarkoitetaan sitä, että jos viranomainen ei ratkaise lupa-asiaa määräajan kuluessa, lupa katsotaan myönnettyksi.

Säännös herätti ehdotuksen käsittelyvaiheessa paljon keskustelua. Monen muun jäsenvaltion tavoin Suomi katsoi, että kyseinen menettely ei ole tyypillinen sen oikeusjärjestelmässä. Teleyritykset pitivät hiljaista hyväksyntää kannatettavana ehdotuksena, joka sujuvoittaisi lupamenettelyjä.

Hyväksytyssä tekstissä hiljainen hyväksyntä sisältyy asetukseen, mutta sille on säädetty kaksi vaihtoehtoista menettelytapaa. Vaihtoehdot hiljaiselle hyväksynnälle ovat luvanhakijan mahdollisuus hakea korvausta lupamenettelyn viivästymisestä johtuvista vahingoista, ja mahdollisuus valittaa tuomioistuimeen tai valvovalle viranomaiselle. Kumpaa tahansa poikkeusmenettelyä sovellettaessa hakijan ja viranomaisen välillä tulee käyttää sovittelumenettelyä, jossa vaihdetaan tietoja lupahakemuksen kohteena olevasta hankkeesta ja pyritään edistämään lupa-asian käsittelyä.

”Kuituvalmis”-merkintä

Komission alkuperäisessä asetusehdotuksessa esitettiin sertifiointijärjestelmää, jonka avulla voidaan osoittaa rakennuksen teknisten vaatimusten täyttyminen rakennuksen sisäisen kuitukaapeloinnin sekä fyysisen infrastruktuurin osalta. Vaatimukset täyttävät rakennukset voivat saada ”kuituvalmis”-merkinnän (fibre ready label).

Suomi ei nähnyt ”kuituvalmis”-merkinnällä suurta lisäarvoa, vaan pikemminkin katsottiin, että sitä olisi hankala valvoa. Neuvottelujen lopputuloksena merkintä on vapaaehtoinen. Jäsenvaltioiden tulee kuitenkin varmistaa kiinteistöjen kuitukaapeloinnin standardienmukaisuus. Keinot varmistamiseen jäävät jäsenvaltioiden harkintavaltaan, sillä teksti on yleisluontoinen.

EU:n sisäisten puheluiden hinnoittelu

Parlamentti toi säädösehdotusta koskeviin neuvotteluihin kokonaan uuden elementin ehdottamalla muutosta avointa internetyhteyttä koskevista toimenpiteistä ja yleispalvelusta ja käyttäjien oikeuksista sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen alalla annetun direktiivin 2002/22/EY sekä verkkovierailuista yleisissä matkaviestinverkoissa unionin alueella annetun asetuksen (EU) N:o 531/2012 muuttamisesta annettuun neuvoston ja parlamentin asetukseen ((EU) 2015/2120). Kyseiseen asetukseen sisältyvä, 14.5.2024 asti voimassa ollut EU:n sisäisten puheluiden ja tekstiviestien enimmäishintasääntely ehdotettiin korvattavan säännöksellä, jonka mukaan EU:n sisäisten puheluiden hinta ei saisi olla korkeampi kuin yhden EU-valtion sisäisten puheluiden hinta.

EU:n sisäisten puheluiden hinnoittelu ei ollut osa alkuperäistä gigabittiasetusehdotusta, eikä lisäyksen vuoksi ehditty laatia jatko-U-kirjelmää. Suomi eteni neuvotteluissa vanhoilla kannoilla eli todeten, ettei ole nähty erityistä tarvetta EU:n sisäisten ulkomaanpuhelujen hintasääntelylle. Teleoperaattorit ovat nähneet, että niiden pitäisi voida hinnoitella EU:n sisäiset puhelut markkinaehtoisesti.

Neuvottelujen lopputulos oli, että sääntely pysyy aluksi ennallaan ja vuosikymmenen lopulla lisähinta poistuu, mutta sitä ennen komissio toteuttaa vaikutustenarvioinnin. EU:n sisäisten puheluiden 19 sentin hintakatto on siten voimassa vuoteen 2032 asti. Yritykset voivat vapaaehtoisesti veloittaa puheluista vähemmän. Lopulta 1.1.2029 mennessä kotimaan puheluiden ja EU:n sisäisten puheluiden välillä ei tulisi olla hintaeroa.

Siirtymäaika

Suomi toi esille jo U-kirjelmässä, että asetusehdotuksen alkuperäinen siirtymäaika (6kk) on liian kunnianhimoinen. Asetusehdotus edellyttää järjestelmäkehitystä ja muutoksia kansalliseen lakiin, joten pidempi siirtymäaika nähtiin tarpeellisena.

Trilogeissa päädyttiin siihen, että siirtymäaika porrastettiin. Yleinen siirtymäaika on 18 kuukautta, mutta vaatimukset keskitetyn tietopisteen kehittämisestä ja tietojen lisäämisestä keskitettyyn tietopisteeseen sekä lupamenettelyjen sähköistämisestä tulevat sovellettavaksi 24 kuukautta asetuksen voimaantulon jälkeen.

Hallituksen esityksen valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä. Valmistelun aikana on tehty yhteistyötä muun muassa Liikenne- ja viestintäviraston, ympäristöministeriön, oikeusministeriön, ICT-alan edunvalvontajärjestön Ficom ry:n ja Kuntaliiton kanssa.

Lisäksi täytäntöönpanoon liittyvistä kysymyksistä on keskusteltu muiden EU-jäsenvaltioiden, erityisesti pohjoismaiden, kanssa.

Hallituksen esitys käsitellään kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

Hallituksen esityksestä erillisenä, mutta gigabittiasetuksen kansalliseen täytäntöönpanoon liittyvänä asiana Liikenne- ja viestintävirasto on käynnistänyt hankkeen, jossa kehitetään keskitettyä tietopistettä vastaamaan gigabittiasetuksen vaatimuksia. Keskeisenä asiana on lupahakemusten sähköisen toimittamisen mahdollistaminen.

Hanketta koskevat keskeiset valmistelutiedot ovat julkisesti saatavilla valtioneuvoston Hankeikkuna-sivustolla, osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> ja löytyvät tunnuksella LVM036:00/2024.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 Tavoitteet

Gigabittiasetuksen tarkoituksena on helpottaa VHCN-verkkojen käyttöönottoa. Tavoitteena on ensinnäkin edistää olemassa olevan fyysisen infrastruktuurin yhteiskäyttöä ja toiseksi tehostaa uuden fyysisen infrastruktuurin käyttöönottoa, jotta VHCN-verkot voidaan ottaa käyttöön nopeammin ja alhaisemmin kustannuksin. Tavoitteena on lisäksi keventää rakennuslupiin liittyviä hallinnollisia menettelyjä. Kokonaisuudessaan asetuksen tavoitteena on edistää Euroopan parlamentin ja neuvoston asettamaa tavoitetta, jonka mukaan vuoteen 2030 mennessä kaikilla eurooppalaisilla kotitalouksilla olisi gigabittiyhteydet, ja langattomat nopeat verkot, joiden suorituskyky vastaa vähintään 5G-verkon suorituskykyä, kattaisivat kaikki asutut alueet.

2.2 Pääasiallinen sisältö

Asetuksen pääasiallinen sisältö voidaan jakaa viiteen pääryhmään: käyttöoikeus fyysiseen infrastruktuuriin, rakennusteknisten töiden koordinointi, lupien ja asennusoikeuksien myöntäminen, kiinteistön fyysinen infrastruktuuri sekä horisontaaliset osat.

Käyttöoikeus fyysiseen infrastruktuuriin

Gigabittiasetuksen 3 artiklassa säädetään olemassa olevan fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeudesta. Asetuksen 3 artiklan 1 kohdan mukaan verkon ylläpitäjien ja julkisen sektorin elimien, joiden omistuksessa tai määräysvallassa fyysinen infrastruktuuri on, on operaattorin kirjallisesta pyynnöstä suostuttava kaikkiin kohtuullisiin pyyntöihin saada kyseisen fyysisen

infrastruktuurin käyttöoikeus oikeudenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin ja edellytyksin VHCN-verkkojen elementtien tai niiden liitännäistoimintojen käyttöön ottamiseksi. Edellä mainittujen julkisen sektorin elinten on lisäksi suostuttava kaikkiin tällaisiin kohtuullisiin pyyntöihin syrjimättömin ehdoin ja edellytyksin. Asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa säädetään lisäksi, että tiettyjen asetuksessa määriteltyjen oikeushenkilöiden on neuvoteltava operaattorien kanssa vilpittömässä mielessä käyttöoikeuksista VHCN-verkkojen elementtien käyttöönottamiseksi.

Asetuksen 3 artiklan 4 kohdassa säädetään seikoista, joita verkon ylläpitäjien ja julkisen sektorin elinten tulee tarvittaessa ottaa huomioon määrittäessään käyttöoikeuden myöntämisen oikeudenmukaisia ja kohtuullisia ehtoja ja edellytyksiä. Asetuksessa on listattu tällaisia seikkoja, joita ovat esimerkiksi voimassa olevat sopimukset ja kaupalliset ehdot, oikeudenmukaiset mahdollisuudet periä takaisin kustannukset, joita käyttöoikeuden tarjoajalle aiheutuu fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeuden tarjoamisesta, käyttöoikeuden tarjoamisesta aiheutuvat mahdolliset kunnossapitoon ja mukauttamiseen liittyvät lisäkustannukset sekä pyydetyn käyttöoikeuden vaikutus käyttöoikeuden tarjoajan liiketoimintasuunnitelmaan, mukaan lukien investoinnit fyysiseen infrastruktuuriin, johon käyttöoikeutta on pyydetty.

Asetuksen 3 artiklan 5 kohdassa säädetään edellytyksistä, joiden perusteella verkon ylläpitäjät ja julkisen sektorin elimet, joiden omistuksessa tai määräysvallassa fyysinen infrastruktuuri on, voivat evätä tietyn fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeuden. Pyyntöä voi kieltäytyä esimerkiksi, jos käyttöoikeuspyynnön kohteena oleva fyysinen infrastruktuuri ei sovellu teknisesti VHCN-verkkojen elementtien sijoittamiseen tai sijoittamiseen ei ole tarpeeksi tilaa. Pyyntöä voi kieltäytyä myös yleiseen turvallisuuteen, kansalliseen turvallisuuteen ja kansanterveyteen liittyvistä perustelluista syistä sekä minkä tahansa verkon, erityisesti kansallisen kriittisen infrastruktuurin, eheyteen ja turvallisuuteen liittyvistä perustelluista syistä. Kieltäytymisperusteita ovat lisäksi perusteltu riski siitä, että suunnitellut sähköiset viestintäpalvelut aiheuttavat vakavia häiriöitä muiden palvelujen tarjoamiselle samassa fyysisessä infrastruktuurissa sekä jos käytettävissä on saman verkon ylläpitäjän tarjoamia muita keinoja saada passiivinen tukkutasen fyysinen käyttöoikeus sähköisiin viestintäverkkoihin.

Asetuksen 3 artiklan 10 kohdan mukaan asetuksessa tarkoitetut julkisen sektorin elimet eivät voi soveltaa edellä mainittuja 3 artiklan 1, 4 ja 5 kohtaa kyseiseen fyysiseen infrastruktuuriin tai kyseisiin fyysisen infrastruktuurin luokkiin arkkitehtonisiin, historiallisiin, uskonnollisiin tai ympäristöarvoihin taikka yleiseen turvallisuuteen, puolustukseen, turvallisuuteen tai kansanterveyteen liittyvistä syistä. Jäsenvaltioiden tai tapauksen mukaan alueellisten tai paikallisten viranomaisten on yksilöitävä tällaiset alueellaan sijaitsevat fyysiset infrastruktuurit tai niiden luokat asianmukaisesti perusteltujen ja oikeasuhteisten syiden perusteella. Luettelo fyysisten infrastruktuurien luokista ja niiden määrittelyyn sovellettavista perusteista on asetettava saataville keskitetyn tietopisteen kautta.

Asetuksen 4 artiklassa säädetään fyysistä infrastruktuuria koskevasta avoimuudesta. Asetuksen 4 artiklan 1 kohdan mukaan operaattorilla on oltava oikeus saada pyynnöstä käyttöönsä fyysistä infrastruktuuria koskevat vähimmäistiedot sähköisessä muodossa keskitetyn tietopisteen kautta. Tällaisia vähimmäistietoja ovat georeferoitu sijainti ja reitti, infrastruktuurin tyyppi ja nykyinen käyttö sekä yhteyspiste. Pääsäännön mukaan tällaisten vähimmäistietojen on oltava käytettävissä oikeasuhteisin, syrjimättömin ja avoimin ehdoin ja viimeistään 10 työpäivän kuluttua tiedonsaantipyynnön esittämispäivästä. Vähimmäistietojen saantia voidaan kuitenkin rajoittaa tai se voidaan evätä edellyttäen, että se on tarpeen julkisen sektorin elinten omistuksessa tai määräysvallassa olevien tiettyjen rakennusten turvallisuuden, verkkojen turvallisuuden ja eheyden, kansallisen turvallisuuden, kansallisen kriittisen infrastruktuurin turvallisuuden, kansanterveyden tai yleisen turvallisuuden varmistamiseksi taikka luottamuksellisuuden tai yritys- ja liikesalaisuuksien suojaamiseksi.

Asetuksen 4 artiklan 3 kohdan mukaan verkon ylläpitäjien ja julkisen sektorin elinten on asetettava saataville vähintään edellä mainitut vähimmäistiedot keskitetyn tietopisteen kautta sähköisessä muodossa ja asetettava viipymättä saataville kyseisten tietojen päivitykset. Jos verkon ylläpitäjät tai julkisen sektorin elimet eivät noudata tätä kohtaa, toimivaltaiset viranomaiset voivat pyytää, että puuttuvat tiedot asetetaan saataville sähköisessä muodossa keskitetyn tietopisteen kautta 10 työpäivän kuluessa tällaisen pyynnön vastaanottamispäivästä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta jäsenvaltioiden mahdollisuutta määrätä seuraamuksia tämän velvoitteen noudattamatta jättämisestä verkon ylläpitäjille ja julkisen sektorin elimille, jotka omistavat tai valvovat fyysistä infrastruktuuria.

Asetuksen 4 artiklan 5 kohdan mukaan verkon ylläpitäjien ja julkisen sektorin elinten on lisäksi operaattorin nimenomaisesta kirjallisesta pyynnöstä suostuttava kohtuullisiin pyyntöihin, jotka koskevat paikalla tehtäviä selvityksiä niiden fyysisen infrastruktuurinsa tietyistä elementeistä. Tällaisissa pyynnöissä on täsmennettävä ne kyseisen fyysisen infrastruktuurin elementit, joita VHCN-verkkojen elementtien tai niiden liitännäistoimintojen käyttöönotto koskee. Yksilöityjen fyysisen infrastruktuurin elementtien paikalla tehtävät selvitykset on sallittava oikeasuhteisin, syrjimättömin ja läpinäkyvin ehdoin kuukauden kuluessa pyynnön vastaanottopäivästä.

Asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaan edellä mainittuja 4 artiklan 1, 3 ja 5 kohtaa ei kuitenkaan sovelleta, jos fyysinen infrastruktuuri ei sovellu teknisesti VHCN-verkkojen tai niiden liitännäistoimintojen käyttöönottoon tai tietojen antaminen olisi kohtuutonta jäsenvaltioiden tekemän kustannus-hyötyanalyysin ja sidosryhmien kuulemisen perusteella tai jos 3 artiklan 10 kohdan mukaiset käyttöoikeusvelvoitteet eivät koske fyysistä infrastruktuuria. 4 artiklan 8 kohdassa säädetään lisäksi, että operaattorien, jotka saavat käyttöönsä tietoja tämän artiklan nojalla, on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet luottamuksellisuuden noudattamiseksi sekä yksityis- ja liikesalaisuuksien suojaamiseksi.

Rakennusteknisten töiden koordinointi

Gigabittiasetuksen 5 artiklassa säädetään rakennusteknisten töiden koordinoinnista. Asetuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaan julkisen sektorin elimillä, joiden omistuksessa tai määräysvallassa on fyysistä infrastruktuuria, ja verkon ylläpitäjillä on oikeus neuvotella operaattoreiden kanssa sopimuksia, jotka koskevat rakennusteknisten töiden koordinointia VHCN-verkkojen elementtien tai liitännäistoimintojen käyttöönottamiseksi.

Asetuksen 5 artiklan 2 kohdassa säädetään, että suorittaessaan tai suunnitellessaan suorittavansa suoraan tai välillisesti rakennusteknisiä töitä, jotka rahoitetaan kokonaan tai osittain julkisista varoista, julkisen sektorin elimien, joiden omistuksessa tai määräysvallassa on fyysistä infrastruktuuria, ja verkon ylläpitäjien on täytettävä avoimin ja syrjimättömin ehdoin kaikki operaattorien kohtuulliset kirjalliset pyynnöt, jotka koskevat kyseisten rakennusteknisten töiden koordinointia VHCN-verkkojen tai liitännäistoimintojen elementtien käyttöönottoa varten. Asetuksen 5 artiklan 2 kohdassa säädetään edellytyksistä, joiden täytyessä edellä mainittuihin rakennusteknisten töiden koordinointia koskeviin pyyntöihin on suostuttava. Asetuksen 5 artiklan 4 kohdassa taas säädetään edellytyksistä, joiden täytyessä yritysten välisiä koordinaatiopyyntöjä voidaan pitää kohtuuttomina.

Asetuksen 6 artiklassa säädetään rakennusteknisten töiden koordinoinnista. Asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaan verkon ylläpitäjien ja julkisen sektorin elinten, joiden omistuksessa tai määräysvallassa fyysinen infrastruktuuri on, on asetettava vähimmäistiedot sähköisessä muodossa keskitetyn tietopisteen kautta saataville. Tällaisia vähimmäistietoja ovat töiden georeferoitu sijainti ja tyyppi, töihin liittyvät fyysisen infrastruktuurin elementit, töiden arvioitu

aloituspäivä ja kesto, tapauksen mukaan arvioitu päivämäärä, jona lopullinen hanke toimitetaan toimivaltaisille viranomaisille lupien myöntämistä varten sekä yhteyspiste. Pääsäännön mukaan tällaisten vähimmäistietojen on oltava käytettävissä oikeasuhteisin, syrjimättömin ja läpinäkyvin ehdoin ja viimeistään 10 työpäivän kuluttua tiedonsaantipyynnön vastaanottamispäivästä. Vähimmäistietojen saantia voidaan kuitenkin rajoittaa tai se voidaan evätä edellyttäen, että se on tarpeen verkkojen turvallisuuden ja eheyden, kansallisen turvallisuuden, kriittisen infrastruktuurin turvallisuuden, kansanterveyden tai yleisen turvallisuuden varmistamiseksi taikka luottamuksellisuuden tai yritys- ja liikesalaisuuksien suojaamiseksi.

Lupien ja asennusoikeuksien myöntämismenettely

Asetuksen 7 artiklassa säädetään lupien ja asennusoikeuksien myöntämismenettelystä. Asetuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaan toimivaltaiset viranomaiset eivät saa perusteettomasti rajoittaa tai estää VHCN-verkkojen elementtien tai niiden liitännäistoimintojen käyttöönottoa, ja jäsenvaltioiden on edistettävä näitä koskevien lupien ja asennusoikeuksien myöntämismenettelyjen yhdenmukaistamista koko jäsenvaltion alueella. Asetuksen 7 artiklan 2 kohdan mukaan toimivaltaisten viranomaisten on asetettava saataville sähköisessä muodossa keskitetyn tietopisteen kautta kaikki tiedot, jotka koskevat sellaisten lupien ja asennusoikeuksien myöntämiseen sovellettavia ehtoja ja menettelyjä, jotka myönnetään hallinnollisissa menettelyissä, mukaan lukien kaikki tiedot näihin liittyvistä poikkeuksista.

Asetuksen 7 artiklan 3 kohdan mukaan millä tahansa operaattorilla on oikeus toimittaa kaikkia tarvittavia lupia tai niiden uusimisia tai asennusoikeuksia koskevia hakemuksia sähköisessä muodossa keskitetyn tietopisteen kautta ja saada tietoja hakemuksensa tilasta. Asetuksen 7 artiklan 4 kohdan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat 15 työpäivän kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta hylätä lupia ja asennusoikeuksia koskevat hakemukset, jos lupaa hakeva operaattori ei ole asettanut vähimmäistietoja saataville keskitetyn tietopisteen kautta. Asetuksen 7 artiklan 5 kohdan mukaan toimivaltaisten viranomaisten on myönnettävä tai evättävä muut luvat kuin asennusoikeudet neljän kuukauden kuluttua täydellisen lupahakemuksen vastaanottamisesta. Viranomaisten on määritettävä lupia tai asennusoikeuksia koskevan hakemuksen täydellisyys 20 työpäivän kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta. Toimivaltaisten viranomaisten on pyydettävä hakijaa toimittamaan puuttuvia tietoja kyseisen määräajan kuluessa. Asetuksen 7 artiklan 5 kohdassa säädetään määräajan pidentämistä koskevista ehdoista poikkeustapauksissa.

Artiklan 6 kohdassa säädetään asennusoikeuksien myöntämisestä. Poiketen direktiivin (EU) 2018/1722 43 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesta kuuden kuukauden määräajasta, 6 kohdassa säädetään, että jos VHCN-verkkojen elementtien tai niiden liitännäistoimintojen käyttöönotto edellyttää lupien lisäksi asennusoikeuksia julkisessa tai tarvittaessa yksityisessä omistuksessa olevan omaisuuden yhteyteen omistajan ennakkoluvalla tai kansallisen lainsäädännön mukaisesti, toimivaltaisten viranomaisten on myönnettävä tällaiset asennusoikeudet neljän kuukauden kuluessa täydellisen hakemuksen vastaanottamispäivästä tai kansallisessa lainsäädännössä vahvistetussa määräajassa, jos tämä on lyhyempi, lukuun ottamatta pakkolunastustapauksia.

Asetuksen 7 artiklan 7 kohdan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat uusia operaattorille VHCN-verkkojen elementtien tai niiden liitännäistoimintojen käyttöönottoon tarvittavia rakennusteknisiä töitä varten myönnetyn luvan, jos rakennusteknisiä töitä ei objektiivisesti perustelluista syistä ole pystytty aloittamaan tai saattamaan päätökseen ennen luvan voimassaolon päättymistä. Lupa on uusittava ilman muita operaattoreille asetettavia menettelyvaatimuksia. Asetuksen 7 artiklan 9 kohdassa lisäksi säädetään, että VHCN-verkkojen

elementtien tai niiden liitännäistoimintojen käyttöönottoon tarvittavista luvista, lukuun ottamatta asennusoikeuksia, ei saa periä palkkioita tai maksuja, jotka ovat määrältään direktiivin (EU) 2018/1972 16 artiklassa soveltuvin osin säädettyjä hallinnollisia maksuja suurempia.

Asetuksen 8 artiklassa säädetään lupahakemusta koskevan päätöksen tekemättä jättämisestä. Asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jos toimivaltainen viranomainen ei tee päätöstä määräajassa, lupa katsotaan myönnettyksi kyseisen määräajan päättyessä. Tätä sovelletaan edellyttäen, että lupamenettely ei koske asennusoikeuksia. Myöntämisestä olisi tapauksen mukaan saatava pyynnöstä kirjallinen vahvistus. Jäsenvaltioiden on lisäksi varmistettava, että kaikilla kolmansilla osapuolilla, joita asia koskee, on oikeus osallistua hallinnolliseen menettelyyn ja hakea muutosta luvan myöntämisestä koskevaan päätökseen. Asetuksen 8 artiklan 2 kohdassa säädetään edellytyksistä, joiden täytyessä jäsenvaltioilla on mahdollisuus poiketa kyseisestä menettelystä. Poikkeusmahdollisuuksia käsitellään yksityiskohtaisemmin jaksossa 2.3.

Asetuksen 9 artiklassa säädetään poikkeuksista lupamenettelyyn. Asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa luetellaan rakennustekniset työt, joihin ei sovelleta 7 artiklassa tarkoitettua lupamenettelyä, ellei tällaista lupaa vaadita muiden unionin säädösten nojalla. Tällaisia töitä ovat laajuudeltaan rajalliset korjaus- ja huoltotyöt, nykyisten töiden tai laitteistojen vähäiset tekniset parannukset ja laajuudeltaan rajalliset VHCN-verkkojen käyttöönoton edellyttämät pienimuotoiset rakennustekniset työt. Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on yksilöitävä tällaiset rakennusteknisten töiden tyypit ja julkaistava tiedot keskitetyn tietopisteen kautta.

Kiinteistön fyysinen infrastruktuuri

Gigabittiasetuksen 10 artiklassa säädetään kiinteistön fyysisestä infrastruktuurista ja kuitukaapeloinnista. Artiklan 1 kohdan mukaan kaikki uudet rakennukset ja peruskorjattavat rakennukset, joista on jätetty rakennuslupahakemus helmikuun 12. päivän 2026 jälkeen, on varustettava kuituvalmiilla kiinteistön fyysisellä infrastruktuurilla ja kiinteistön kuitukaapeloinnilla, mukaan lukien yhteydet siihen fyysiseen pisteeseen asti, josta loppukäyttäjä muodostaa yhteyden julkiseen verkkoon. Artiklan 2 kohdan mukaan kaikki uudet monen asunnon kiinteistöt tai peruskorjattavat monen asunnon kiinteistöt, joita koskevat rakennuslupahakemukset on jätetty helmikuun 12. päivän 2026 jälkeen, on lisäksi varustettava talojakamolla.

Asetuksen 10 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on viimeistään 12. päivänä marraskuuta 2025 asianomaisia osapuolia kuultuaan ja alan parhaiden käytäntöjen pohjalta hyväksyttävä asiaan liittyvät standardit tai tekniset eritelmät, jotka ovat tarpeen edellä mainittujen velvoitteiden täytäntöönpanemiseksi. Artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava näiden standardien tai teknisten eritelmien noudattaminen. Noudattamisen osoittamista varten jäsenvaltioiden on otettava käyttöön menetelmiä, joihin voisi kuulua rakennusten paikalla tehtäviä tarkastuksia tai niiden edustava otos.

Asetuksen 10 artiklan 7 kohdan mukaan edellä mainittuja velvoitteita ei kuitenkaan sovelleta tiettyihin rakennusluokkiin, jos kyseisten kohtien noudattaminen on objektiivisin perustein kohtuutonta yksittäisille omistajille tai yhteisöomistajille aiheutuvien kustannusten osalta. Jäsenvaltioiden on yksilöitävä tällaiset rakennusluokat asianmukaisesti perusteltujen ja oikeasuhteisten syiden perusteella. Artiklan 8 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on yksilöitävä asianmukaisesti perustelluista ja oikeasuhteisista syistä ne rakennustyytit, kuten kansallisessa lainsäädännössä määritellyt tietäntyyppiset monumentit, historialliset rakennukset, sotilaskäytössä olevat rakennukset ja kansallisen turvallisuuden tarkoituksiin käytettävät rakennukset, jotka on vapautettava edellä minituista velvoitteista tai joihin näitä velvoitteita on

sovellettava asianmukaisin teknisin mukautuksin. Tällaisia rakennusluokkia koskevat tiedot on julkaistava keskitetyn tietopisteen kautta.

Asetuksen 11 artiklassa säädetään kiinteistön fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeudesta. Artiklan 1 ja 2 kohdan mukaan jokaisella yleisten sähköisten viestintäverkkojen tarjoajalla on omistusoikeutta rajoittamatta oltava oikeus ottaa käyttöön verkkonsa omalla kustannuksellaan talojakamoon saakka, sekä oikeus käyttää olemassa olevaa kiinteistön fyysistä infrastruktuuria VHCN-verkkojen elementtien käyttöönottoa varten, jos kahdentaminen on teknisesti mahdotonta tai taloudellisesti tehotonta. Asetuksen 3 kohdan mukaan jokaisen talojakamon ja kiinteistön fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeuden haltijan on täytettävä tarvittaessa kaikki yleisten sähköisten viestintäverkkojen tarjoajien kohtuulliset kirjalliset pyynnöt, jotka koskevat talojakamon ja kiinteistön fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeutta, oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin ja edellytyksin, hinta mukaan lukien.

Asetuksen 11 artiklan 4 kohdassa säädetään, että jos kuituvalmista kiinteistön fyysistä infrastruktuuria ei ole käytettävissä, yleisten sähköisten viestintäverkkojen tarjoajilla on oltava oikeus liittää verkkonsa tilaajan tiloihin omistajan ja/tai tilaajan suostumuksella kansallisen lainsäädännön mukaisesti käyttäen olemassa olevaa kiinteistön fyysistä infrastruktuuria siinä määrin kuin se on käytettävissä ja saavutettavissa ja sillä edellytyksellä, että kolmansien osapuolten yksityisomaisuuteen kohdistuva vaikutus pidetään mahdollisimman vähäisenä.

Horisontaaliset osat

Gigabittiasetuksen 12 artiklassa säädetään keskitettyjen tietopisteiden digitalisoinnista. Sen mukaan keskitetyissä tietopisteissä on asetettava saataville asianmukaiset digitaaliset välineet, kuten verkkoportaalit, tietokannat, digitaaliset alustat tai digitaaliset sovellukset, jotta kaikki asetuksessa säädettyt oikeudet ja velvollisuudet voidaan toteuttaa verkossa. Asetuksen 13 artiklassa säädetään riidanratkaisusta. Sen mukaan jokaisella osapuolella on oikeus saattaa tietyin edellytyksin asetuksen velvoitteita koskeva riita toimivaltaisen kansallisen riitojenratkaisuelimen käsiteltäväksi. Riitojenratkaisuelimen päätös on sitova ja se on pääsääntöisesti tehtävä määräajassa.

Asetuksen 14 artiklassa määritellään toimivaltaiset elimet. Asetuksen 15 artiklassa säädetään seuraamuksista. Sen mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä asetuksen säännösten ja toimivaltaisten elinten tämän asetuksen nojalla antaman sitovan päätöksen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet niiden täytäntöönpanon varmistamiseksi. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

2.3 Kansallinen liikkumavara

Gigabittiasetus on luonteeltaan minimisääntelyä. Asetuksessa vahvistetaan sääntelyn vähimmäisvaatimukset, mutta jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön unionin oikeuden mukaisia tiukempia tai yksityiskohtaisempia toimenpiteitä, jos niiden tarkoituksena on edistää olemassa olevan fyysisen infrastruktuurin yhteiskäyttöä tai mahdollistaa uuden fyysisen infrastruktuurin tehokkaampi käyttöönotto. Tästä poiketen jäsenvaltiot eivät kuitenkaan saa pitää voimassa tai ottaa käyttöön tällaisia toimenpiteitä 3 artiklan 5 kohdan ensimmäisen alakohdan a–e alakohdan, 3 artiklan 7 ja 10 kohdan, 4 artiklan 7 kohdan, 5 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan, 5 artiklan 5 kohdan, 6 artiklan 2 kohdan ja 10 artiklan 7 ja 8 kohdan

osalta. Asetuksessa on lisäksi yksittäisiä säännöksiä, jotka sisältävät kansallista liikkumavaraa nimenomaisissa tilanteissa.

Seuraavassa käsitellään asetuksen säännökset, joissa on kansallista liikkumavaraa.

Käyttöoikeus fyysiseen infrastruktuuriin

Asetuksen 3 artiklassa säädetään olemassa olevan fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeudesta. Artiklan 1 kohdassa säädetään verkon ylläpitäjien ja julkisen sektorin elimen velvollisuudesta suostua operaattorien kohtuullisiin pyyntöihin VHCN-verkkojen elementtien tai niiden liitännäistoimintojen käyttöön ottamiseksi. Artiklaan sisältyy kansallista liikkumavaraa siltä osin, että jäsenvaltiot voivat täsmentää 3 artiklan 1 kohdan mukaisien pyyntöjen hallinnollisiin näkökohtiin liittyviä yksityiskohtaisia vaatimuksia.

Artiklan 2 kohdassa säädetään oikeushenkilöiden velvollisuudesta neuvotella tiettyjen edellytyksien täytyessä operaattorien kanssa sellaisen maan käyttöoikeudesta, jolle on määrä asentaa tai on jo asennettu toimintoja VHCN-verkkojen elementtien käyttöönottoa varten. Artiklan 2 kohtaan sisältyy kansallista liikkumavaraa siltä osin, että jäsenvaltiot voivat antaa ohjeita ehdoista ja edellytyksistä, hinta mukaan lukien, tällaisten sopimusten tekemisen helpottamiseksi.

Asetuksen 3 artiklan 3 kohta sisältää kokonaisuudessaan kansallista liikkumavaraa. Sen mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että sellaisten yksityisten liikerakennusten omistajien, jotka eivät ole verkon ylläpitäjien omistuksessa tai niiden määräysvallassa, on operaattorin kirjallisesta pyynnöstä suostuttava kohtuullisiin pyyntöihin saada käyttöoikeus kyseisiin rakennuksiin kattoineen, jotta VHCN-verkkojen elementtejä tai liitännäistoimintoja voidaan asentaa oikeudenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin ja edellytyksin ja markkinaolosuhteiden mukaiseen hintaan.

Artiklan 3 kohdan mukainen käyttöoikeuksien hakija voi esittää tällaisen pyynnön vain, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät: a) rakennus sijaitsee jäsenvaltion määrittelemällä maaseutualueella tai syrjäisellä alueella; b) saatavilla ei ole samantyyppistä kiinteää VHCN-verkkoa tai VHCN-mobiiliverkkoa, joka käyttöoikeuden hakijan on määrä ottaa käyttöön alueella, jonka osalta käyttöoikeuspyyntö esitetään, eikä tällaisen verkon käyttöönottoa ole suunnitteilla pyynnön esittämispäivänä saatavilla olevien keskitetyn tietopisteen kautta kerättyjen tietojen perusteella; c) alueella, jonka osalta käyttöoikeuspyyntö esitetään, ei ole verkon ylläpitäjien tai julkisen sektorin elinten omistuksessa tai määräysvallassa olevaa fyysistä infrastruktuuria, joka soveltuu teknisesti VHCN-verkkojen elementtien sijoittamiseen.

Jäsenvaltiot voivat lisäksi laatia luettelon kaupallisten rakennusten luokista, jotka voidaan yleiseen turvallisuuteen, puolustukseen, turvallisuuteen ja terveyteen liittyvistä syistä vapauttaa velvoitteesta suostua tällaiseen käyttöoikeuspyyntöön. Kyseinen luettelo ja kyseisten luokkien määrittelyyn sovellettavat perusteet on julkaistava keskitetyn tietopisteen kautta.

Asetuksen 3 artiklan 6 kohta sisältää kokonaisuudessaan kansallista liikkumavaraa. Sen mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että verkon ylläpitäjät ja julkisen sektorin elimet, joiden omistuksessa tai määräysvallassa fyysinen infrastruktuuri on, voivat tiettyjen edellytysten täytyessä evätä käyttöoikeuden tiettyyn fyysiseen infrastruktuuriin, jos käytettävissä on toteuttamiskelpoisia vaihtoehtoisia keinoja syrjimättömien avointen tukkutasen aktiivisten käyttöoikeuksien tarjoamiseksi saman verkon ylläpitäjän tai saman julkisen elimen tarjoamiin VHCN-verkkoihin. Säännöstä sovelletaan kuitenkin vain jäsenvaltioihin, joissa vastaavaa epäämismahdollisuutta sovelletaan 11 päivästä toukokuuta 2024 unionin oikeuden mukaisen kansallisen lainsäädännön

mukaisesti. Suomessa vastaavaa sääntelyä ei ole, joten kyseistä kansallista liikkumavaraa ei sovelleta Suomeen.

Asetuksen 3 artiklan 8 kohta sisältää kokonaisuudessaan kansallista liikkumavaraa siten, että jäsenvaltiot voivat perustaa tai nimetä elimen, joka koordinoi julkisen sektorin elinten omistuksessa tai määräysvallassa olevan fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeuspyyntöjä, antaa oikeudellista ja teknistä neuvontaa käyttöoikeusehtoja ja -edellytyksiä koskevissa neuvotteluissa sekä helpottaa tietojen toimittamista 12 artiklassa tarkoitetun keskitetyn tietopisteen kautta.

Asetuksen 4 artiklassa säädetään fyysisestä infrastruktuurista koskevasta avoimuudesta. Artiklan 1 kohdassa säädetään operaattorien oikeudesta saada käyttöönsä fyysisistä infrastruktuuria koskevat vähimmäistiedot keskitetyn tietopisteen kautta. Artiklan 2 kohta sisältää kokonaisuudessaan kansallista liikkumavaraa siten, että jäsenvaltiot voivat 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettujen vähimmäistietojen lisäksi pyytää tietoja olemassa olevasta fyysisestä infrastruktuurista, kuten tietoja fyysisen infrastruktuurin käyttöasteesta.

Asetuksen 4 artiklan 3 kohdassa säädetään verkkojen ylläpitäjien ja julkisen sektorin elinten velvollisuudesta asettaa 1 kohdassa tarkoitettut vähimmäistiedot sähköisesti saataville keskitettyyn tietopisteeseen. Asetuksen 4 artiklan 4 kohta sisältää kokonaisuudessaan kansallista liikkumavaraa siten, että jäsenvaltiot voivat vapauttaa kunnat, joissa on alle 3 500 asukasta, 3 kohdassa tarkoitettua velvoitetta mahdollisimman lyhyen ja enintään 12 kuukauden pituisen siirtymäkauden ajaksi. Liikkumavaraa käyttäessään jäsenvaltioiden on laadittava etenemissuunnitelma, johon sisältyy määräajat 1 kohdassa tarkoitettujen vähimmäistietojen asettamiselle saataville keskitetyn tietopisteen kautta sähköisessä muodossa. Jos liikkumavaraa käytetään, kyseiset poikkeukset ja etenemissuunnitelmat on julkaistava keskitetyn tietopisteen kautta.

Asetuksen 4 artiklan 5 kohdassa säädetään verkon ylläpitäjien ja julkisen sektorin elinten velvollisuudesta suostua operaattorin kohtuullisiin kirjallisiin pyyntöihin, jotka koskevat paikalla tehtäviä selvityksiä niiden fyysisen infrastruktuurinsa tietyistä elementeistä. Artiklan 5 kohdassa säädetään lisäksi tällaisten pyyntöjen tarkemmista sisältövaatimuksista ja selvityksien sallimisen ehdoista. Artiklan 5 kohta sisältää kansallista liikkumavaraa sen osalta, että jäsenvaltiot voivat tämentää pyyntöjen hallinnollisiin näkökohtiin liittyviä yksityiskohtaisia vaatimuksia.

Fyysisen infrastruktuuria koskevan avoimuuden osalta kansallista liikkumavaraa sisältyy vielä 4 artiklan 6 kohtaan, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat asianmukaisesti perusteltujen ja oikeasuhteisten syiden perusteella määrittää kansallisessa lainsäädännössä määritellyn kansallisen kriittisen infrastruktuurin tai sen osat, joihin ei sovelleta 1, 3 ja 5 kohdassa säädettyjä velvoitteita.

Rakennusteknisten töiden koordinointi

Asetuksen 5 artiklassa säädetään rakennusteknisten töiden koordinoinnista. Artiklan 2 kohdassa säädetään verkon ylläpitäjien ja julkisen sektorin elinten velvoitteesta suostua operaattorien rakennusteknisten töiden koordinointia koskeviin pyyntöihin VHCN-verkkojen tai liitännäistoimintojen elementtien käyttöönottoa varten, kun suoritetaan tai suunnitellaan suoritettavan suoraan tai välillisesti rakennusteknisiä töitä, jotka rahoitetaan kokonaan tai osittain julkisista varoista. Artiklan 2 kohtaan sisältyy kansallista liikkumavaraa siten, että jäsenvaltiot voivat tämentää näiden pyyntöjen hallinnollisiin näkökohtiin liittyviä yksityiskohtaisia vaatimuksia.

Asetuksen 5 artiklan 3 kohtaan sisältyy kokonaisuudessaan kansallista liikkumavaraa siten, että jäsenvaltiot voivat säätää, että rakennusteknisten töiden koordinoimista koskevat pyynnöt, jotka esittää yritys, joka tarjoaa tai jolla on lupa tarjota yleisiä sähköisiä viestintäverkkoja, sellaiselle julkisen sektorin elinten omistamalle tai määräysvallassa olevalle yritykselle, joka tarjoaa tai jolla on lupa tarjota yleisiä sähköisiä viestintäverkkoja, voidaan katsoa kohtuuttomiksi, jos rakennustekniset työt edistävät VHCN-verkkojen käyttöönottoa, edellyttäen, että kyseiset VHCN-verkot sijaitsevat maaseudulla tai syrjäisillä alueilla, että ne ovat julkisen sektorin elinten omistuksessa tai määräysvallassa ja että niitä ylläpidetään yksinomaan tukkutasolla.

Asetuksen 5 artiklan 5 kohta sisältää kansallista liikkumavaraa siten, että jäsenvaltiot voivat asianmukaisesti perusteltujen ja oikeasuhteisten syiden perusteella määrittää laajuudeltaan rajallisina pidettävien, esimerkiksi arvon, koon tai keston suhteen, tai kansallista kriittistä infrastruktuuria koskevien rakennusteknisten töiden tyypit, jotka voitaisiin vapauttaa rakennusteknisten töiden koordinoimiseksi 2 kohdan mukaisesti. Jos liikkumavaraa käytetään, tällaisiin rakennusteknisten töiden tyyppeihin sovellettavien poikkeusten perustelut, perusteet ja edellytykset on julkaistava keskitetyn tietopisteen kautta. Jäsenvaltiot voivat lisäksi päättää, että julkisen sektorin elimet, joiden omistuksessa tai määräysvallassa fyysinen infrastruktuuri on, ja verkon ylläpitäjät eivät saa soveltaa 2 ja 4 kohtaa kansallista kriittistä infrastruktuuria koskeviin rakennusteknisten töiden tyyppeihin tai jäsenvaltioiden tämän kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti määrittämistä kansalliseen turvallisuuteen liittyvistä syistä.

Asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa säädetään verkon ylläpitäjien ja julkisen sektorin elinten velvollisuudesta asettaa saataville sähköisessä muodossa keskitetyn tietopisteen kautta saataville rakennusteknisiä töitä koskevat vähimmäistiedot. Asetuksen 6 artiklan 2 kohta sisältää liikkumavaraa siten, että jäsenvaltiot voivat asianmukaisesti perusteltujen ja oikeasuhteisten syiden perusteella määrittää sellaiset rakennusteknisten töiden tyypit, joita pidetään laajuudeltaan rajallisina, esimerkiksi arvon, koon tai keston suhteen, tai jotka koskevat kansallista kriittistä infrastruktuuria sekä ne hätätilanteet tai kansalliseen turvallisuuteen liittyvät syyt, jotka oikeuttaisivat 1 kohdan mukaisen vähimmäistietojen saataville asettamisvelvoitteen soveltamatta jättämisen. Jos liikkumavaraa käytetään, tällaisiin rakennusteknisten töiden tyyppeihin sovellettavien poikkeusten perustelut, perusteet ja edellytykset on julkaistava keskitetyn tietopisteen kautta. Jäsenvaltiot voivat lisäksi päättää, että julkisen sektorin elimet, joiden omistuksessa tai määräysvallassa fyysinen infrastruktuuri on, ja verkon ylläpitäjät eivät saa soveltaa 1 kohtaa kansallista kriittistä infrastruktuuria koskeviin rakennusteknisten töiden tyyppeihin tai jäsenvaltioiden tämän kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti määrittämistä kansalliseen turvallisuuteen liittyvistä syistä.

Lupien ja asennusoikeuksien myöntämismenettely

Asetuksen 7 artiklassa säädetään lupien ja asennusoikeuksien myöntämismenettelystä. Artiklan 3 kohdassa säädetään operaattorien oikeudesta toimittaa kaikkia tarvittavia lupia tai niiden uusimisia tai asennusoikeuksia koskevia hakemuksia sähköisessä muodossa keskitetyn tietopisteen kautta ja saada tietoja hakemuksensa tilasta. Artiklan 3 kohta sisältää liikkumavaraa siten, että jäsenvaltiot voivat määrittää kyseistä tiedonsaantia koskevat yksityiskohtaiset menettelyt.

Asetuksen 7 artiklan 8 kohta sisältää kansallista liikkumavaraa kokonaisuudessaan siten, että jäsenvaltiot voivat muun muassa vaatia lupia VHCN-verkkojen elementtien tai niiden liitännäistoimintojen käyttöönottoon rakennuksissa tai kohteissa, joilla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti suojeltua arkkitehtonista, historiallista tai uskonnollista arvoa tai

ympäristöarvoa, tai jos se on tarpeen yleiseen turvallisuuteen, kriittisen infrastruktuurin turvallisuuteen tai ympäristöön liittyvistä syistä.

Asetuksen 7 artiklan 12 kohdassa todetaan kansallisen liikkumavaran osalta, että 7 artikla ei rajoita jäsenvaltioiden mahdollisuutta ottaa käyttöön lisäsäännöksiä toimivaltaisille viranomaisille lupamenettelyn nopeuttamiseen.

Asetuksen 8 artiklassa säädetään lupahakemusta koskevan päätöksen tekemättä jättämisestä. Artiklan 1 kohdassa säädetään, että jos toimivaltainen viranomainen ei tee päätöstä 7 artiklan 5 kohdassa tarkoitettussa sovellettavassa määräajassa, lupa katsotaan myönnettyksi kyseisen määräajan päättyessä. Artiklan 2 kohta sisältää kuitenkin kansallista liikkumavaraa siten, että jäsenvaltiot voivat poiketa 1 kohdasta, jos asiaankuuluvaa lupamenettelyä varten on käytettävissä vähintään yksi seuraavista oikeussuojakeinoista: a) operaattorilla, jolle on aiheutunut vahinkoa siitä, että toimivaltainen viranomainen ei ole noudattanut sovellettavaa, 7 artiklan 5 kohdan mukaisesti vahvistettua määräaikaa, on oikeus vaatia korvausta vahingosta kansallisen lainsäädännön mukaisesti; b) operaattori voi saattaa asian tuomioistuimen tai valvontaviranomaisen käsiteltäväksi.

Artiklan 3 kohdassa täsmennetään kansallista liikkumavaraa siten, että jos jäsenvaltiot ottavat käyttöön jonkin edellä mainituista poikkeusmenettelyistä, asianomaisen jäsenvaltion on varmistettava, että 7 artiklan 5 kohdan mukaisesti asetetun määräajan päätyttyä toimivaltaisen viranomaisen tai muun kyseisen jäsenvaltion määrittämän elimen on kutsuttava hakija ilman aiheutonta viivytystä operaattorin pyynnöstä tai omasta aloitteestaan kokoukseen lupahakemusta koskevan päätöksen tekemisen helpottamiseksi, sanotun kuitenkaan rajoittamatta operaattorin oikeutta käyttää välittömästi tämän artiklan 2 kohdan mukaisia oikeussuojakeinoja. Toimivaltainen viranomainen kutsuu kokouksen koolle viimeistään kahden kuukauden kuluttua pyynnön esittämisestä. Toimivaltaisen viranomaisen on kokouksen jälkeen ilman aiheutonta viivytystä annettava kirjallinen selvitys keskustelusta, mukaan lukien osapuolten näkemykset, ja ilmoitettava operaattorille päivämäärä, jona lupahakemusta koskeva päätös on määrä antaa.

Asetuksen 9 artiklassa säädetään poikkeuksista lupamenettelyyn. Artiklan 3 kohta sisältää kokonaisuudessaan kansallista liikkumavaraa siten, että toimivaltaiset viranomaiset voivat vaatia lupia VHCN-verkkojen elementtien tai niiden liitännäistoimintojen käyttöönottoon sellaista fyysistä infrastruktuuria tai tiettyjä fyysisen infrastruktuurin luokkia varten, jotka on suojeltu arkkitehtoniseen, historialliseen, uskonnolliseen tai ympäristöarvoon liittyvistä syistä tai jotka on muuten suojeltu kansallisen lainsäädännön mukaisesti, tai jos se on tarpeen yleiseen turvallisuuteen, puolustukseen, turvallisuuteen, ympäristöön tai kansanterveyteen liittyvistä syistä taikka kriittisen infrastruktuurin turvallisuuden suojaamiseksi.

Asetuksen 9 artiklan 4 kohta sisältää kokonaisuudessaan kansallista liikkumavaraa siten, että jäsenvaltiot voivat vaatia operaattoreita, jotka aikovat toteuttaa 9 artiklassa tarkoitettuja rakennusteknisiä töitä, ilmoittamaan ennen töiden aloittamista toimivaltaisille viranomaisille aikomuksestaan aloittaa rakennustekniset työt. Tällaisen ilmoituksen tekemiseen riittää se, että operaattori ilmoittaa aikomuksestaan aloittaa rakennustekniset työt ja toimittaa vähimmäistiedot, joiden perusteella toimivaltaiset viranomaiset voivat arvioida, kuuluvatko kyseiset työt 3 kohdassa säädetyn poikkeuksen soveltamisalaan. Kyseisiin vähimmäistietoihin on sisällyttävä vähintään päivä, jona rakennusteknisten töiden odotetaan alkavan, niiden kesto, töiden toteuttamisesta vastaavan henkilön yhteystiedot ja alue, jota rakennustyöt koskevat.

Kiinteistön fyysinen infrastruktuuri

Asetuksen 10 artiklassa säädetään kiinteistön fyysisestä infrastruktuurista ja kuitukaapeloinnista. Artiklan 6 kohta sisältää kokonaisuudessaan kansallista liikkumavaraa siten, että jäsenvaltiot voivat päättää ottaa käyttöön ”kuituvalmis”-merkinnän, jonka 10 artiklan mukaisesti varustetut rakennukset voivat vapaaehtoisesti ja jäsenvaltioiden käyttöön ottamia menettelyjä noudattaen saada.

Asetuksen 11 artiklassa säädetään kiinteistön fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeudesta. Artiklan 3 kohdassa säädetään jokaisen talojakamon ja kiinteistön fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeuden haltijan velvollisuudesta täyttää tarvittaessa kaikki yleisten sähköisten viestintäverkkojen tarjoajien kohtuulliset kirjalliset pyynnot, jotka koskevat talojakamon ja kiinteistön fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeutta, oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin ja edellytyksin, hinta mukaan lukien. Artiklan 3 kohta sisältää kansallista liikkumavaraa siltä osin, että jäsenvaltiot voivat täsmentää pyynnön hallinnollisiin näkökohtiin liittyviä yksityiskohtaisia vaatimuksia.

Riidanratkaisu

Asetuksen 13 artiklassa säädetään riitojenratkaisusta. Artiklan 1 kohdassa säädetään tilanteista, jolloin jokaisella on oikeus saattaa riita toimivaltaisen kansallisen riitojenratkaisuelimen käsiteltäväksi. Artiklan 1 kohta sisältää kansallista liikkumavaraa siltä osin, että jäsenvaltiot voivat säätää, että jos 1 kohdan a ja d alakohdassa tarkoitetuissa riidoissa toimija, jolta operaattori on pyytänyt käyttöoikeutta, on samalla taho, jolla on oikeus myöntää asennusoikeus siihen omaisuuteen, jonka yhteydessä käyttöoikeuspyynnön kohde sijaitsee, toimivaltainen kansallinen riitojenratkaisuelin voi myös ratkaista asennusoikeutta koskevia riitoja.

2.4 Siirretty säädösvalta ja täytäntöönpanovalta

Gigabittiasetuksessa ei ole siirretty komissiolle säädös- tai täytäntöönpanovaltaa. Asetuksen 3 artiklan 13 kohdassa kuitenkin säädetään, että komissio voi kuultuaan sidosryhmiä, kansallisia riitojenratkaisuelimiä ja tarvittaessa muita unionin asiaankuuluvien alojen toimivaltaisia elimiä tai virastoja ja ottaen huomioon vakiintuneet periaatteet ja erilaiset tilanteet jäsenvaltioissa, antaa ohjeita 3 artiklan soveltamisesta tiiviissä yhteistyössä BERECin kanssa.

3 Nykytila ja sen arviointi

Voimassa olevalla yhteisrakentamislaila on pantu täytäntöön yhteisrakentamisdirektiivi. Direktiivin tarkoituksena oli edistää nopeiden laajakaistayhteyksien leviämistä lisäämällä teleyritysten mahdollisuutta hyödyntää muiden omistamien infrastruktuuriverkkojen osia yhteisrakentamisessa tai yhteiskäytössä. Yhteisrakentamislain sisältö vastaa osittain gigabittiasetuksessa säädettyä. Yhteisrakentamislaisissa säädetään viestintäverkkojen sekä energia-, liikenne- ja vesihuoltoverkkojen yhteisrakentamisesta ja -käytöstä. Lakia sovelletaan vain, jos yhteistoiminnan osapuolena on viestintäverkko. Yhteisrakentamislaisissa säädetään lisäksi tietojen toimittamisesta keskitettyyn tietopisteeseen.

Yhteisrakentamislaisissa säädetään fyysisen infrastruktuurin yhteiskäytöstä, yhteisrakentamisesta, keskitetystä tietopisteestä sekä sen toiminnan järjestämisestä. Laissa säädetään lisäksi tiedonantovelvollisuudesta ja sen poikkeuksista. Yhteisrakentamislaisissa on säännökset myös paikan päällä tehtävistä selvityksistä, valvonnasta, riidanratkaisusta sekä Liikenne- ja viestintäviraston tiedonsaantioikeudesta ja oikeudesta antaa määräyksiä. Koska yhteisrakentamisdirektiivi kumotaan gigabittiasetuksella, direktiivin täytäntöön panemiseksi

säädetty yhteisrakentamislaki on tarpeen kumota. Kansallisesti suoraan sovellettavassa gigabittiasetuksessa säädetään pääosin samoista asioista mutta osittain tiukemmin kuin yhteisrakentamisdirektiivissä ja kansallisessa yhteisrakentamislaisissa.

Sähköisen viestinnän palveluista annetulla lailla pyritään edistämään sähköisen viestinnän palvelujen tarjontaa ja käyttöä sekä varmistamaan, että viestintäverkkoja ja viestintäpalveluja on kohtuullisin ehdoin jokaisen saatavilla koko maassa. Yhteisrakentamisdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä siihen tehtiin seuraavat muutokset.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 111 §:ssä säädetään käyttöoikeudesta kiinteistön tai rakennuksen sisäiseen verkkoon. Jo aiemmin kansallisesti säädettyyn vaatimukseen tehtiin yhteisrakentamisdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä täsmentävä lisäys, jonka mukaan käyttöoikeuden saaneella teyryityksellä on oikeus liittää yleinen viestintäverkkonsa kiinteistön tai rakennuksen sisäiseen viestintäverkkoon.

Lisäksi jos käyttöoikeudesta ei päästä sopimukseen kahden kuukauden kuluessa käyttöoikeutta koskevan pyynnön vastaanottamisesta, osapuolet voivat saattaa asian Liikenne- ja viestintäviraston ratkaistavaksi. Liikenne- ja viestintäviraston on tehtävä päätös kahden kuukauden kuluessa asian vireille tulosta.

Edellä mainitut kansallisesti säädetyt vaatimukset koskevat käyttöoikeutta kiinteistön tai rakennuksen sisäiseen viestintäverkkoon. Gigabittiasetuksessa ei rajoiteta mahdollisuutta pitää kansallisesti voimassa toimenpiteitä, jotka eivät kuulu tämän asetuksen soveltamisalaan, joten sääntelyä ei tarvitse tältä osin muuttaa gigabittiasetuksen johdosta.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 249 §:ssä säädetään kiinteistön tai rakennuksen fyysisen infrastruktuurin ja sisäisen verkon suunnittelusta ja rakentamisesta.

Rakennushankkeeseen ryhtyvän on lisäksi huolehdittava, että uusi kiinteistö tai rakennus varustetaan nopeita laajakaistayhteyksiä tukevalla fyysisellä infrastruktuurilla verkon liittämiskohtaan saakka. Kiinteistöön tai rakennukseen on samassa yhteydessä rakennettava nopeita laajakaistayhteyksiä tukeva sisäinen viestintäverkko. Samaa sovelletaan myös kiinteistön tai rakennuksen merkittävään, rakenteellisia muutoksia koskevaan peruskorjaushankkeeseen, jos kiinteistössä tai rakennuksessa ei ole nopeita laajakaistayhteyksiä tukevaa sisäistä viestintäverkkoa ja fyysisen infrastruktuurin ja sisäisen viestintäverkon rakentaminen peruskorjaushankkeen yhteydessä on rakennusteknisesti perusteltua. Tämä yhteisrakentamisdirektiivin täytäntöön panemiseksi säädetty velvoite on päällekkäinen gigabittiasetuksen kanssa ja siten tarpeen kumota.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun laissa säädetään vielä poikkeuksista edellä mainittuihin velvoitteisiin sekä Liikenne- ja viestintäviraston määräysvallasta. Kyseisiä säännöksiä on tarpeen muuttaa vastaamaan gigabittiasetuksen sääntelyä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki erittäin suuren kapasiteetin verkkojen käyttöönoton helpottamisesta. Lailla täydennettäisiin ja täsmennettäisiin EU:n gigabittiasetusta, jolla kumotaan yhteisrakentamisdirektiivi. Gigabittiasetuksen sisältöä kuvataan tarkemmin

jaksossa 2.2. Kansallisesti yhteisrakentamisdirektiivi on pantu täytäntöön yhteisrakentamislaila, joka ehdotetaan kumottavan uudella lailla. Gigabittiasetus on suoraan sovellettavaa sääntelyä. Asetukseen sisältyy kohtia, jotka edellyttävät kansallista täytäntöönpanoa tai joihin sisältyy mahdollisuus tehdä kansallisia ratkaisuja. Näistä kohdista säädettäisiin erittäin suuren kapasiteetin verkkojen käyttöönoton helpottamisesta annettavassa laissa. Gigabittiasetuksen kohdat, joissa on kansallista liikkumavaraa, kuvataan tarkemmin edellä jaksossa 2.3.

Laissa täydennettäisiin gigabittiasetuksen 3 artiklan fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeutta koskevaa sääntelyä. Yhteiskäyttövelvoitetta sovellettaisiin myös yksityisiin liikerakennuksiin, jos ne sijaitsevat maaseutualueella, jossa ei ole samantyyppistä VHCN-verkkoa saatavilla eikä siellä ole verkon ylläpitäjien tai julkisen sektorin omistuksessa olevaa fyysistä infrastruktuuria, joka soveltuisi teknisesti VHCN-verkkojen elementtien sijoittamiseen. Ehdotetun sääntelyn suhdetta perustuslakiin kuvataan jäljempänä jaksossa 12.

Laissa täydennettäisiin gigabittiasetuksen 4 artiklan sääntelyä fyysistä infrastruktuuria koskevasta avoimuudesta niin, että pienille, alle 3500 asukkaan kunnille säädettäisiin enintään 12 kuukauden siirtymäaika vähimmäistietojen asettamiselle saataville keskitetyn tietopisteen kautta sähköisessä muodossa. Vaatimusta vähimmäistietojen ilmoittamisesta ei sovellettaisi sellaiseen fyysiseen infrastruktuuriin tai verkkoon taikka näiden osaan, jonka vaarantuminen olisi omiaan aiheuttamaan merkittävää yleistä vaaraa tai kansallisen turvallisuuden heikentymistä.

Gigabittiasetuksen 5 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisia velvoitteita rakennusteknisten töiden koordinoinnista sovellettaisiin myös muihin kuin kokonaan tai osittain julkisista varoista rahoitettaviin rakennusteknisiin töihin. Artiklan 2 ja 4 kohdassa säädettyä rakennusteknisten töiden koordinointia rajattaisiin laissa niin, että yhteisrakentamista ei saisi soveltaa sellaisiin rakennusteknisiin töihin, jotka liittyvät kriittiseen infrastruktuuriin. Kriittiseen infrastruktuuriin, hätätilanteisiin tai kansalliseen turvallisuuteen liittyviä rakennusteknisiä töitä ei tarvitsisi ilmoittaa sähköisessä muodossa keskitetyn tietopisteen kautta.

Gigabittiasetuksen 9 artiklassa säädetään mahdollisuus rajata ulos sellaisia pienimuotoisia rakennusteknisiä töitä, jotka eivät edellyttäisi gigabittiasetuksen 7 artiklassa tarkoitettua lupamenettelyä. Laissa säädettäisiin, että vaikutuksiltaan vähäiset korjaus- ja huoltotyöt olisivat tällaisia, mutta operaattoreiden tulisi ilmoittaa niistä toimivaltaiselle viranomaiselle ennen töiden aloittamista.

Riitojenratkaisuelimenä toimisi Liikenne- ja viestintävirasto. Gigabittiasetuksen velvoitteiden noudattamista valvoisi Liikenne- ja viestintävirasto. Liikenne- ja viestintävirastolla olisi oikeus antaa määräyksiä muun muassa tiedoista, joita operaattorin on toimitettava fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeuspyynnön yhteydessä sekä fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeudesta tehtävien sopimusten ehdoista ja edellytyksistä.

Kunnan rakennusvalvontaviranomainen valvoisi kiinteistön fyysisen infrastruktuurin ja kuitukaapeloinnin vaatimustenmukaisuutta.

Liikenne- ja viestintävirasto voisi määrätä seuraamusmaksun gigabittiasetuksen ja sitä täydentävän kansallisen lainsäädännön velvoitteiden rikkomisesta ja laiminlyönnistä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Yritysvaikutukset

Lähtökohtaisesti lain vaikutukset televiestintäalan yrityksille olisivat myönteisiä.

Ehdotettavan kansallisen täydentävän lainsäädännön tavoitteena on edistää viestintäverkkojen rakentumista, mikä toteutuisi yhteiskäytön ja -rakentamisen helpottamisella. Lain 4 §:ssä säädettäisiin, että yhteisrakentamisvelvoitetta sovellettaisiin myös muihin kuin kokonaan tai osin julkisista varoista rahoitettaviin rakennusteknisiin töihin. Ehdotuksella laajennettaisiin asetuksen soveltamisalaa ja lisättäisiin siten yhteisrakentamista, jolloin rakennusteknisten töiden kustannukset jaettaisiin hankkeeseen osallistuvien toimijoiden kesken.

Gigabittiasetuksen tavoitteena on selkeyttää ja nopeuttaa rakennusteknisten töiden lupamenettelyjä ja asetuksessa säädetään niin kutsutusta hiljaisen hyväksynnän menettelystä. Gigabittiasetuksen 8 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan, jos toimivaltainen viranomainen ei tee päätöstä lupa-asiaassa 7 artiklan 5 kohdassa tarkoitettussa sovellettavassa määräajassa, lupa katsotaan myönnettyksi kyseisen määräajan päättyessä. Kansallisesti tästä hiljaisen hyväksynnän menettelystä ei ehdoteta poikettavan. Hiljaisen hyväksynnän menettelyn tavoitteena on varmistaa määräaikojen noudattaminen lupa-asioissa. Siten yritykset pääsisivät aloittamaan rakennustyöt ajallaan, eivätkä rakennustyöt viivästyisi lupamenettelyn pitkän keston vuoksi.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Lailla olisi vaikutuksia kuntien toimintaan verkkoinfrastruktuurin tietojen toimittamista ja rakennuslupien myöntämistä koskien. Gigabitti-asetuksen 4 artiklan 1 kohdan mukaan kuntien tulee asettaa saataville fyysistä infrastruktuuria koskevat vähimmäistiedot sähköisessä muodossa keskitetyn tietopisteen kautta 12.5.2026 mennessä. Kansallisessa laissa säädettäisiin kuitenkin 12 kuukauden pidennetystä määräajasta niiden kuntien osalta, joissa on alle 3 500 asukasta. Tämä antaisi joustoa pienemmille kunnille, joissa ei välttämättä ole valmiiksi sähköisessä muodossa verkkoinfrastruktuurin vähimmäistietoja. Asetuksen velvoite koskien vähimmäistietojen toimittamista sähköisessä muodossa keskitetyn tietopisteen kautta kuitenkin työllistää kaikkia kuntia.

Gigabittiasetuksen 8 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan, jos toimivaltainen viranomainen ei tee päätöstä 7 artiklan 5 kohdassa tarkoitettussa sovellettavassa määräajassa, lupa katsotaan myönnettyksi kyseisen määräajan päättyessä. Tällä hetkellä lupa-asian ratkaiseminen voi kestää kunnasta ja tapauksesta riippuen muutamasta päivästä jopa vuoteen. Hiljaisen hyväksynnän menettelyn tuleminen sovellettavaksi tarkoittaisi, että kuntien pitäisi ratkaista lupa-asia neljän kuukauden määräajan kuluessa, muuten lupa katsottaisiin myönnettyksi määräajan päättyessä. Tämä asettaisi painetta kunnille tehdä päätös ajallaan. Jos lupahakemusta ei olisi ehditty käsitellä määräajassa ja työt aloitettaisiin ilman varsinaista lupapäätöstä, voisi aiheutua haasteita esimerkiksi katutöiden liikennejärjestelyille ja jalankulkijoille.

Sisäverkkojen vaatimustenmukaisuudesta säädetään gigabittiasetuksen 10 artiklan 4 kohdassa. Lakiehdotuksen mukaan artiklan 5 kohdan mukaisen standardien ja teknisten eritelmien noudattamisen valvonnan suorittaisi kunnan rakennusvalvontaviranomainen. Kyseessä olisi dokumentaation valvonta, joka tehtäisiin rakentamislain (751/2023) mukaan luvanvaraisen kohteen muun valvonnan yhteydessä. Ehdotuksen arvioidaan lisäävän jossain määrin

rakennusvalvontaviranomaisen työmäärää. Vaikutus ei olisi kuitenkaan merkittävä, koska mittaukset ja paikalla tehtävät tarkastukset hoitaisi kiinteistön fyysisen infrastruktuurin ja kuitukaapeloinnin toteuttava urakoitsija.

Lakiehdotuksen mukaan Liikenne- ja viestintävirasto toimisi gigabittiasetuksessa tarkoitettuna riidanratkaisuelimenä. Se myös vastaisi 10 §:n mukaisesti keskitetyn tietopisteen tehtävistä. Pykälän toisen momentin mukaan sen olisi mahdollista hoitaa tehtävä itse tai hankkia palvelu muulta valtion virastolta tai ulkopuoliselta palveluntuottajalta. Keskitettyyn tietopisteeseen liittyvien tehtävien hoitamisesta aiheutuisi yhden henkilötyövuoden lisäresurssitarve Liikenne- ja viestintävirastossa. Gigabittiasetuksen 7 artiklan 2 kohdan mukaan viranomaisten on mahdollistettava keskitetyn tietopisteen kautta keinot toimittaa hakemuksia sähköisessä muodossa. Gigabittiasetuksen vaatimusten mukaisen sähköisen keskitetyn lupapalvelun käyttöönotto edellyttäisi toimia myös lupaviranomaisilta. Asetuksen soveltamisalalla on useita lupaviranomaisia, joista merkittävimpanä on kunnat. Kuntien pitäisi varmistaa omien lupapalveluiden yhteensopivuus sähköisen keskitetyn lupapalvelun kanssa. Yhteensovittamisesta aiheutuisi lupaviranomaisille lisäkustannuksia. Sähköisen keskitetyn lupapalvelun kehittäminen on kuitenkin alkuvaiheessa, joten kustannusvaikutukset eivät ole vielä tarkentuneet.

Esityksestä aiheutuviin valtiontaloudellisiin kustannuksiin ei ole varattu erillistä rahoitusta talousarvioesityksessä tai julkisen talouden suunnitelmassa. Keskitetyn tietopisteen kehittämisestä aiheutuvat kulut katetaan momentin 31.01.02 Liikenne- ja viestintäviraston toimintamenot määrärahojen puitteissa.

4.2.3 Muut ihmisiin kohdistuvat vaikutukset

Turvallisuusvaikutukset

Lakiehdotuksessa ehdotetaan hyödynnettävän gigabittiasetuksen mahdollistama liikkumavara sen suhteen, mitä asetuksen velvoitteita on sovellettava kansalliseen turvallisuuteen liittyviin ja kansallisesti määriteltäviä kriittistä infrastruktuuria koskeviin hankkeisiin. Lakiehdotuksen 3 §:n toisen momentin mukaan velvoitetta asettaa saataville fyysistä infrastruktuuria koskevat vähimmäistiedot sähköisessä muodossa keskitetyn tietopisteen kautta ei sovellettaisi kriittiseen infrastruktuuriin. Samoin 4 §:n toisen momentin mukaan rakennusteknisten töiden koordinoimista ei saisi soveltaa rakennusteknisiin töihin, jotka kohdistuvat kriittiseen infrastruktuuriin. Lakiehdotuksen 5 §:n mukaista suunniteltujen rakennusteknisten töiden ilmoittamista keskitetyssä tietopisteessä ei sovellettaisi kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuviin rakennusteknisiin töihin. Näiden ehdotusten arvioidaan olevan välttämättömiä kriittistä infrastruktuuria koskevien tietojen suojaamiseen.

Tietoyhteiskuntavaikutukset

Lakiluonnoksen 4 §:ssä ehdotetaan, että velvollisuus rakennusteknisten töiden koordinointiin laajennettaisiin koskemaan myös muita kuin julkisista varoista rahoitettavia rakennusteknisiä töitä. Tämä säilyttäisi Suomessa nykytilan. Yhteisrakentaminen ennaltaehkäisisi maarakentamisesta johtuvia verkkojen vika- ja häiriötilanteita, kun katutöitä keskitettäisiin.

Suomessa viestintäverkot rakentuvat pääasiassa markkinaehtoisesti. Varsinkin mobiiliverkot ovat Suomessa erittäin hyvät: Liikenne- ja viestintävirasto Traficomien tietojen mukaan 4G-verkko (100Mbit/s) oli saatavilla 96 %:in kotitalouksista syyskuun lopulla 2024. Kiinteiden verkkojen osalta saatavuudessa on suurempia alueellisia eroja, syyskuun lopulla 2024 valokuituyhteys oli saatavilla 68 %:in kotitalouksista. Viime aikoina teleyritykset ovat tehneet

merkittäviä investointeja erityisesti valokuituverkkoon. Investoinnit ovat kohdistuneet erityisesti suurempiin asutuskeskittymiin, joissa saatavuutta ei aiemmin ollut. Harvaan asutulla maaseudulla valokuitu on saatavilla kuitenkin vain 45 %:in kotitalouksista.

Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että operaattoreilla olisi oikeus saada käyttöoikeus oikeudenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin, hinta mukaan lukien, tiettyihin harvaan asutulla alueella sijaitseviin yksityisiin liikenne- ja rakennuksiin VHCN-verkkojen elementtien tai liitännäistoimintojen asentamista varten. Liikenne- ja rakennuksen tulisi sijaita Suomen ympäristökeskuksen määritelmän mukaisella harvaan asutulla maaseudulla tai ydinmaaseuduksi luetellulla maantieteellisellä alueella tai näitä ympäröivässä maaseudun paikalliskeskityksessä. Ehdotuksen arvioidaan helpottavan erityisesti paikallisten nopeiden langattomien yhteyksien käyttöönottoa syrjäisimmillä seuduilla ja siten tasoittavan alueellisia eroja verkkojen saatavuudessa. Ehdotuksen arvioidaan tukevan maaseutuasumista, koska toimivat viestintäverkot nähdään yhtenä edellytyksenä asumiselle. VHCN-verkkojen elementtien asentamisen liikenne- ja rakennuksiin ei arvioida haittaavan liikenne- ja rakennuksiksi katsottavien myymälä-, majoitusliike- ja ravintolarakennusten käyttöä. Jäljempänä jaksossa 12 käsitellään esityksen suhdetta perustuslakiin muun muassa omaisuuden suojan kannalta.

Ehdotetun lain 5 §:n 3 momentissa teleyrityksen yksittäisten tilaajayhteyksien rakentaminen vapautettaisiin ilmoittamisvelvoitteesta. Tällaiset työt voivat olla aikakriittisiä ja ne olisivat laajuudeltaan rajattuja. Todennäköisyys sille, että yhteisrakentaminen toteutuisi näin pienellä alueella on hyvin pieni. Lisäksi ei olisi asiakkaan edun mukaista, että tilaajayhteyttä tulisi odottaa useampi kuukausi urakkaa koskevan ilmoittamisvelvoitteen vuoksi.

Ympäristövaikutukset

Ehdotetulla lailla ei arvioida olevan suoria ympäristövaikutuksia, vaan merkittävimmät vaikutukset ympäristöön tulevat gigabittiasetuksen suoraan sovellettavista kohdista. Esimerkiksi olemassa olevan infrastruktuurin uudelleenkäyttö voi myös vähentää rakennusteknisiin töihin liittyviä sosiaalisia ja ympäristöön liittyviä kustannuksia, kuten saastumista, melua ja liikenneuhkia.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Gigabittiasetuksessa on kansallista liikkumavaraa useissa eri kohdissa. Liikkumavaran käyttöä arvioitiin kansallisen lainsäädännön valmistelun aikana etenkin yhteiskäyttövelvollisuuden laajentamisen, rakennusteknisten töiden koordinaatiovelvollisuuden laajuuden ja hiljaisen hyväksynnän poikkeusmenettelyiden käyttöönoton osalta.

Käyttöoikeus fyysiseen infrastruktuuriin

Asetuksen 3 artiklan 3 kohta sisältää kokonaisuudessaan kansallista liikkumavaraa. Lakiluonnoksessa ehdotetaan liikkumavaran käyttämistä säättämällä operaattoreille oikeus asentaa VHCN-verkkojen elementtejä yksityisiin liikenne- ja rakennuksiin, jos rakennus sijaitsee maaseutualueella. Kansallisen liikkumavaran käyttöä punnittiin erityisesti omaisuuden suojan näkökulmasta. Valmistelussa päätettiin ehdottaa kansallista lisäsääntelyä, jolla arvioidaan

olevan edistävä vaikutus VHCN-verkkojen kehittymiseen syrjäisimmillä seuduilla, jossa nopeiden verkkojen kattavuus on pienintä.

Rakennusteknisten töiden koordinointi

Asetuksen 5 artiklan 5 kohdassa mahdollistetaan tiettyjen rakennusteknisten töiden vapauttaminen koordinoitvelvoitteesta töiden arvon, koon tai keston perusteella. Valmistelussa arvioitiin tämän mahdollisuuden käyttämistä, mutta todettiin, että tämä saattaisi estää sääntelyn tavoitteiden toteutumisen. Rakennustekniset työt ovat tyypillisesti kestoaltaan lyhyitä, joten ajallisen keston perusteella tehty rajausta saattaisi johtaa siihen, että valtaosa töistä jäisi velvoitteiden soveltamisalan ulkopuolelle. Riskinä olisi myös se, että rakennusteknisiä töitä jaettaisiin keinotekoisesti niin pieniin osiin, että velvoitteet eivät soveltuisi niihin.

Valmistelussa harkittiin, olisiko gigabittiasetuksen 6 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaisia vähimmäistietojen saataville asettamisen määräaikoja koskevaa liikkumavaraa aiheellista käyttää vai aiheuttaisiko määräaikojen tiukentaminen ylimääräistä hallinnollista taakkaa rakennusteknisten töiden tekijöille. Valmistelussa päädyttiin ehdottamaan, että liikkumavaraa käytettäisiin siten, että määräaikoja pidennettäisiin asetuksesta säädetystä. Yhteisrakentamisen todettiin onnistuvan sitä suuremmalla todennäköisyydellä, mitä aiemmin hankkeita koskevat vähimmäistiedot ovat saatavilla. Valmistelun aikana myös ilmeni, että sekä verkon ylläpitäjät että julkisen sektorin elimet suunnittelevat tulevat työt hyvissä ajoin.

Lupien ja asennusoikeuksien myöntämismenettely

Valmistelussa punnittiin, tulisiko gigabittiasetuksen 8 artiklassa säädetystä niin sanotusta hiljaisen hyväksynnän menettelystä poiketa kansallisesti ottamalla käyttöön jompikumpi artiklan 2 kohdassa säädetystä poikkeamisvaihtoehdoista. Säännöksen mukaan hiljaisesta hyväksynnästä voidaan kansallisesti poiketa, jos lupamenettelyä varten on käytettävissä joko lupamenettelyn määräajan ylittamisestä vahinkoa kärsineen operaattorin mahdollisuus vaatia vahingonkorvausta tai operaattorin mahdollisuus saattaa asia tuomioistuimen tai valvontaviranomaisen käsiteltäväksi.

Lakiehdotuksessa ei päädytty esittämään poikkeusten käyttöönottamista. Lupamenettelyn sujuvoittaminen on yksi asetuksen tärkeimmistä tavoitteista ja hiljaisella hyväksynnällä tehostetaan asetuksessa säädettyjen lupakäsittelyiden määräaikojen noudattamista. Suomessa lupa-asioiden käsittelyajoissa esiintyy huomattavaa vaihtelua ja pitkät käsittelyajat hidastavat verkkoinvestointeja. Lupamenettelyn sujuvoittaminen ja televiestintäalan investointien vauhdittaminen ovat kansallisesti Orpon hallitusohjelman mukaisia tavoitteita (alaluvut 6.4 Kasvua datataloudesta ja digitalisaatiosta ja 7.3 Luvituksen sujuvuudesta Suomen kilpailuetu).

Hiljaisen hyväksynnän menettelystä poikkeamista harkittiin siksi, että menettely ei ole tyypillinen Suomen oikeusjärjestelmässä ja sen sovellettavaksi tuleminen vaikuttaisi merkittävästi lupaviranomaisten toimintatapoihin ja vaadittaviin resursseihin. Myös käytännön vaikutukset tilanteessa, jos operaattori ryhtyisi rakennusteknisiin töihin ilman nimenomaista lupapäätöstä määräajan kuluttua umpeen, saattaisivat olla pahimmillaan vahingolliset. Lisäksi hiljaisen hyväksynnän menettelyyn liittyvänä riskinä voidaan pitää kielteisten lupapäätösten lisääntymistä, jos lupaviranomaiset pyrkisivät välttämään tilanteen, jossa lupa katsotaan myönnettyksi, mutta resursseja hakemuksen käsittelyyn ei ole. Tältä osin on kuitenkin huomattava, että gigabittiasetuksen 7 artiklan mukaan luvan epäminen on perusteltava asianmukaisesti puolueettomin, läpinäkyvin, syrjimättömin ja oikeasuhteisin perustein.

Hiljaisen hyväksynnän menettelyä oikeusturvan kannalta käsitellään jäljempänä jaksossa 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys.

Toisaalta kumpikaan poikkeamisvaihtoehtoista ei olisi ollut kansallisen oikeuden kannalta ongelmaton. Gigabittiasetuksen mukaisena ensimmäisenä poikkeamisvaihtoehtona säädetty niin sanottu viivästysvahingonkorvaus ei ole Suomessa tyypillinen menettely.

Rakentamislain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi annetussa hallituksen esityksessä (HE 101/2024) ehdotettiin alun perin, että kunnan rakennuslupapäätöksen viivästyessä luvanhakija olisi oikeutettu sekä hakemusmaksun osittaiseen palauttamiseen että vahingonkorvauslain (412/1974) mukaiseen vahingonkorvaukseen. Ehdotusta muutettiin lausuntopalautteen johdosta siten, että viittaus vahingonkorvauslakiin poistettiin.

Myös oikeuskansleri otti lausunnossaan (OKV/78/21/2024) kantaa ehdotettuun kunnan vahingonkorvausvelvollisuuteen. Lausunnon mukaan se, että hakemuksen käsittelemättä jättäminen määräajassa voisi johtaa kunnan vahingonkorvausvelvollisuuteen, olisi epätyypillinen sääntelyratkaisu oikeusjärjestyksessämme. Lisäksi oikeuskansleri totesi, että koska kenelläkään ei ole subjektiivista oikeutta rakentaa, viivästyisestä aiheutuneen vahingon arvioiminen saattaisi osoittautua käytännössä ongelmalliseksi. Myös siihen tuli oikeuskanslerin lausunnon mukaan kiinnittää esityksessä asianmukaista huomiota, että mahdolliset vahingonkorvauskanteet käsitellään yleisissä tuomioistuimissa. Oikeuskansleri katsoi, että viivästysvahingonkorvausta tarkoituksenmukaisempi ratkaisu olisi esimerkiksi ilmoituksenvaraisuuden alan laajentaminen, jolloin viranomaisen päätöksenteolle asetetun määräajan ylittyminen tarkoittaisi sitä, että toiminta katsottaisiin sallituksi ilmoituksen mukaisena.

Gigabittiasetuksen mukaisena toisena poikkeamisvaihtoehtona säädetään asian saattamisesta tuomioistuimen käsiteltäväksi, mitä ei voida pitää tehokkaana keinona nopeuttaa lupakäsittelyä. On syytä tunnistaa se, että oikeus hakea muutosta kohdistuu perustuslain 21 §:n ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) mukaan asiassa tehtyyn päätökseen. Sääntely, jossa muutoksenhakumahdollisuus liitettäisiin päätöksen tekemättä jättämiseen määräajassa, poikkeaa näistä lähtökohdista. Muutoksenhakua koskeva yleislainsäädäntö ei lähtökohtaisesti tunne niin kutsuttua viivästysvalitusta, vaikka EU-lainsäädännön johdosta tällaista sääntelyä on omaksuttu joihinkin erityislakeihin. Suomessa oikeussuojakeinona onkin viivästystilanteissa kanteleminen ylimmille laillisuusvalvojille tai hallintolain (434/2003) mukainen hallintokantelu toimintaa valvovalle viranomaiselle.

Asetuksen 7 artiklan 8 kohdassa on kansallista liikkumavaraa siten, että jäsenvaltiot voivat muun muassa vaatia lupia VHCN-verkkojen elementtien tai niiden liitännäistoimintojen käyttöönottoon rakennuksissa tai kohteissa, joilla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti suojeltua arkkitehtonista, historiallista tai uskonnollista arvoa tai ympäristöarvoa, tai jos se on tarpeen yleiseen turvallisuuteen, kriittisen infrastruktuurin turvallisuuteen tai ympäristöön liittyvistä syistä. Vastaava kansallinen liikkumavara on myös 9 artiklan 3 kohdassa. Hallituksen esityksessä ei säädettäisi erikseen esimerkiksi arkkitehtonisista tai historiallisista syistä poikkeuksia, koska tällaisia kategorioita koskien on olemassa erillistä sääntelyä, kuten laki rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010).

5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

Hallituksen esityksen valmistelun aikana syksyllä 2024 liikenne- ja viestintäministeriön aloitteesta tavattiin Ruotsin, Tanskan ja Ranskan kansallisen toimeenpanon valmistelijoita. Seuraavassa esitetään kootusti näiden maiden alustavia suunnitelmia gigabittiasetuksen toimeenpanosta.

Ruotsissa kansallinen toimeenpano ei toteudu aikataulussa eli syksyyn 2025 mennessä vaan kansallinen lainsäädäntö saataisiin voimaan vuoden 2026 aikana. Ruotsissa ei oltaisi ottamassa käyttöön hiljaisen hyväksynnän menettelyä, vaan tarkoitus olisi hyödyntää asetuksen 8 artiklan 2 kohdan 2 alakohdan poikkeusmahdollisuutta. Vastaava kompensatiomenetelmä on Ruotsissa jo toisessa lainsäädännössä. Ruotsissa on tunnistettu, että kriittisen infrastruktuurin määritelmä on tärkeä ja se pitäisi voida määritellä niin, että esimerkiksi vesitornit olisivat kuitenkin yhteiskäyttövelvollisuuden piirissä. Tärkeää on kuitenkin löytää tasapaino kansallisen turvallisuuden ja asetuksen tavoitteiden välillä. Ruotsissa on paljon pieniä kuntia, joiden lupapalvelut eivät ole vielä sähköisessä muodossa. Siksi keskitetty lupapiste nähdään haastavana toteuttaa ja Ruotsissa suunnitellaan lupien ja verkkoinfrastruktuuritiedon eriyttämistä eri järjestelmiin. Järjestelmän toteuttaminen ja sen rahoitus olivat vielä tässä vaiheessa epäselviä.

Tanskassa sähköinen keskitetty tietopiste on suunniteltu toteutettavan niin, että kaikki lupia myöntävät tahot voivat jatkossakin käyttää omia sähköisiä lupajärjestelmiänsä ja asetuksessa edellytetty keskitetty tietopiste olisi sivusto, jossa olisi linkit erillisiin lupajärjestelmiin. Tanskan viranomaiset ovat kokeneet asetuksen siirtymäajan haasteellisena esimerkiksi järjestelmien kehittämisajakauden osalta. Infrastruktuurin kartoittamista koskien haasteellisena nähtiin se, että vaatimus ei koske vain operaattoreita, vaan myös julkisen sektorin elimiä. Myös se, että asetus koskee kaikkia rakennustöitä voi aiheuttaa ongelmia. Sisäverkkojen vaatimustenmukaisuuden valvonnan Tanska suunnitteli toteuttavansa niin, että tehtäisiin vain satunnaistarkastuksia. Rakennuskategorioita koskien Tanskan viranomaiset näkivät, ettei sähköiseen tietopisteeseen tarvitsisi luetella yksittäisiä rakennuksia vaan kuvaus kategorioista riittäisi. Myöskään Tanskassa ei ole suunniteltu otettavan käyttöön hiljaisen hyväksynnän menettelyä, vaan 8 artiklan 2 kohdan tarjoama vaihtoehto.

Ranskassa on perustettu kansallisesti kaksi työryhmää valmistelemaan gigabittiasetuksen kansallista toimeenpanoa. Ensimmäinen työryhmä keskittyy olemassa olevan fyysisen infrastruktuurin jakamista koskevan lain muuttamiseen gigabittiasetuksen mukaiseksi. Esimerkiksi ilmoittamisen määräaikoja täytyy muuttaa kahdesta kuukaudesta yhteen kuukauteen. Ranskassa on jo olemassa sähköinen keskitetty tietopiste rakennustöiden koordinointiin, mutta toinen työryhmä keskittyisi olemassa olevan infrastruktuurin keskitetyn tietopisteen kehittämiseen. Ranskassa on yli 36 000 kuntaa, joten fyysistä infrastruktuuria ja sen tietojen ilmoittamista koskevat velvoitteet ovat haastavia. Olemassa oleva keskitetty tietopiste rakennustöiden koordinointiin ei ole kovin tehokkaassa käytössä, minkä vuoksi yhteisrakentaminen ei toteudu niin hyvin kuin voisi toivoa.

6 Lausuntopalaute

Hallituksen esitys oli lausuttavana lausuntopalvelu.fi-sivustolla xx.yy.-xx.yy.2025. Esityksestä lausui yhteensä n tahoja. Lausunnon antoivat... (Täydentyy lausuntokierroksen jälkeen).

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki erittäin suuren kapasiteetin verkkojen käyttöönoton helpottamisesta

1 §. Lain tarkoitus. Pykälässä säädettäisiin, että lailla täsmennetään ja täydennetään toimenpiteistä gigabittitason sähköisten viestintäverkkojen käyttöönoton kustannusten vähentämiseksi, asetuksen (EU) 2015/2120 muuttamisesta ja direktiivin 2014/61/EU kumoamisesta (gigabitti-infrastruktuurisäädös) annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2024/1309, jäljempänä *gigabittiasetus*, ja sen kansallista soveltamista.

Gigabittiasetus on suoraan sovellettavaa oikeutta, jonka säännökset eivät pääsääntöisesti edellytä täytäntöönpanoa. Asetuksessa on kuitenkin useita kohtia, joissa on kansallista liikkumavaraa tai joissa nimenomaisesti edellytetään kansallista täytäntöönpanoa. Lain tarkoituksena on säätää kyseisistä kohdista.

2 §. Fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin gigabittiasetuksen 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan sisältämän kansallisen liikkumavaran käytöstä. Momentissa laajennettaisiin velvollisuus suostua yhteiskäyttöön koskemaan myös tiettyjä, maaseutualueella sijaitsevia yksityisiä liikerakennuksia.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin kansallisesti maaseutualue gigabittiasetuksen 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan a luetelmakohdan mukaisesti. Maaseutualueita olisi Suomen ympäristökeskuksen vuoden 2020 paikkatietopohjaisen kaupunki-maaseutu-luokituksen mukainen harvaan asuttu maaseutu ja ydinmaaseuduksi luokiteltu maantieteellinen alue sekä näitä ympäröivä maaseudun paikalliskeskus. Kyseistä luokitusta käytetään muussakin lainsäädännössä.

Suomessa liikerakennuksiksi katsotaan Tilastokeskuksen vuoden 2018 rakennusluokituksen mukaan myymälä-, majoitusliike- ja ravintolarakennukset.

Kansallisen sääntelyn tavoitteena on vauhdittaa VHCN-verkkojen käyttöönottoa myös harvaan asutulla alueella. Velvoitteen ei arvioida haittaavan liikerakennusten normaalia käyttöä. Ehdotuksen suhdetta perustuslain mukaiseen omaisuuden suojaan käsitellään jäljempänä jaksossa 12.

3 §. Fyysistä infrastruktuuria koskeva avoimuus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että alle 3500 asukkaan kuntien osalta gigabittiasetuksen 4 artiklan 1 kohdan mukaista määräaika asetetaan vähimmäistiedot saataville keskitetyn tietopisteen kautta sähköisesti pidennettäisiin gigabittiasetuksen 4 artiklan 4 kohdan mukaisesti 12 kuukaudella. Kaikissa Suomen kunnissa, etenkin pienissä, ei ole käytössä verkkotietoja digitaalisessa muodossa. Siirtymäajalla mahdollisesta tietojen digitalisoinnin vaatima kehitystyö. Alle 3500 asukkaan kuntia arvioidaan Suomessa olevan noin 100.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin gigabittiasetuksen 4 artiklan 6 kohdan mukaisesti kansallinen kriittinen infrastruktuuri tai sen osat, joihin ei sovelleta asetuksen artiklan 1, 3 ja 5 kohdassa säädettyjä velvoitteita.

Momentin mukaan gigabittiasetuksen 4 artiklan 1, 3 ja 5 kohdassa säädettyjä velvollisuuksia ei sovelleta kriittiseen infrastruktuuriin eli sellaiseen fyysiseen infrastruktuuriin tai verkkoon taikka näiden osaan, jonka vaarantuminen olisi omiaan aiheuttamaan merkittävää yleistä vaaraa tai kansallisen turvallisuuden heikentymistä.

Kansallisella kriittisellä infrastruktuurilla tarkoitetaan fyysistä infrastruktuuria tai verkkoa taikka näiden osaa, jonka vaarantuminen olisi omiaan aiheuttamaan merkittävä yleistä vaaraa tai kansallisen turvallisuuden heikentymistä.

Kriittisyyttä arvioitaessa tulee tarkastella tapauskohtaisesti fyysisen infrastruktuurin tai verkon tai verkon osaa koskevien tietojen merkitystä ja vaikutusta yhteiskunnan toiminta- ja kriisinsietokyvylle, jos niitä koskevat sijainti- tai muut tiedot paljastuisivat vihamieliselle taholle. Tapauskohtaisessa arvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ja viranomaisten toimintakyvyn turvaamiseen. Kriittisenä infrastruktuurina voidaan pitää esimerkiksi huoltovarmuuden kannalta keskeisten tietoyhteiskuntasektorin, energiahuollon, rahoituksen, logistiikan, terveydenhuollon, kriittisen perusteellisuuden ja elintarvikehuollon hyödykkeiden tuottamisessa tarvittavia tärkeimpiä verkkoja ja niihin kuuluvaa fyysistä infrastruktuuria.

Kriittisenä infrastruktuurina voidaan pitää esimerkiksi lentoasema- tai lennonvarmistuspalveluiden toteuttamiseen tarkoitettuja verkkoja sekä rautateiden ohjausjärjestelmiä. Kriittisenä infrastruktuurina voidaan pitää myös esimerkiksi maanpuolustuksen kannalta tärkeitä verkkoja, kuten kasarmi- ja muiden sotilaskäytössä olevien alueiden energiahuoltoon liittyviä sähkö-, kaukolämpö- ja kaasuverkkoja sekä tietoliikenneyhteyksiä, siltä osin kuin kyseisen tiedon paljastumisen voidaan katsoa aiheuttavan kansallisen turvallisuuden heikentymistä. Maanpuolustuksen näkökulmasta tärkeiksi katsottavilla silloilla sijaitsevat fyysiset infrastruktuurit ja verkot sekä verkon osat voidaan myös tulkita kriittiseksi infrastruktuuriksi.

Osana tapauskohtaisesti suoritettavaa kokonaisarviointia voidaan ottaa myös huomioon esimerkiksi muussa lainsäädännössä tai viranomaisten määräyksissä fyysiselle infrastruktuurille, verkolle tai verkon osalle asetetut varautumiseen ja häiriö- ja poikkeustilanteista palautumiseen liittyvät vaatimukset. Esimerkiksi vaatimuksen tietyn verkon tai verkon osan nopeasta palautumisesta häiriötilanteen jälkeen voitaisiin osaltaan katsoa puoltavan kriittisen infrastruktuurin määritelmän täyttymistä. Tiettyä rajallista käyttäjäjoukkoa sekä pääsääntöisesti kotitalouksia ja kuluttajia palveleva tietoliikenneinfrastruktuuri tai energiahuollon fyysinen infrastruktuuri eivät kuitenkaan lähtökohtaisesti olisi määritelmässä tarkoitettua kriittistä infrastruktuuria. Myöskään sähköyhtiöille yleisesti asetetun jakeluvelvoitteen perusteella ei voitaisi suoraan tehdä tulkintaa siitä, että koko sähköverkko olisi kriittistä infrastruktuuria, koska se tekisi käytännössä tyhjäksi sääntelyn soveltamisen sähköverkkoihin.

4 §. Rakennusteknisten töiden koordinointi. Pykälän 1 momentissa laajennettaisiin gigabittiasetuksen 5 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakodan mukaiset velvollisuudet koskemaan myös muita kuin kokonaan tai osittain julkisista varoista rahoitettavia rakennusteknisiä töitä. Kyseinen asetuksen kohta kuuluu niihin, joista asetuksen 1 artiklan 3 kohdan mukaan saa antaa kansallisesti tiukempaa tai yksityiskohtaisempaa sääntelyä.

Velvoitteiden soveltamisalan laajentaminen on perusteltua, koska julkista rahoitusta koskevan vaatimuksen soveltaminen vähentäisi ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvia hankkeita nykyisestä, mikä johtaisi yhteisrakentamisen vähentymiseen ja heikentäisi gigabittiasetuksen tavoitteiden toteutumista. Gigabittiasetuksessa säädettyä velvoitetta laajempi, nyt ehdotettua velvoitettava vastaava yhteisrakentamishankkeiden koordinoitivelvoite sisältyy voimassa olevaan ja tällä lailla kumottavaan yhteisrakentamislakiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin gigabittiasetuksen 5 artiklan 5 kohdan toisen alakohdan mukaisesti, että asetuksen 5 artiklan 2 ja 4 kohdassa säädettyjä rakennusteknisten töiden

koordinointia koskevia vaatimuksia ei saa soveltaa rakennusteknisiin töihin, jotka kohdistuvat tämän lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuun kriittiseen infrastruktuuriin.

Säännöksen tarkoituksena on suojata kriittistä infrastruktuuria. Siten kaikki rakennustekniset työt, jotka kohdistuvat kriittiseen infrastruktuuriin olisivat koordinointivelvoitteen ulkopuolella.

5 §. Suunniteltuja rakennusteknisiä töitä koskeva avoimuus. Pykälän 1 momentissa tiukennettaisiin gigabittiasetuksen 6 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa säädettyä rakennusteknisiä töitä koskevien tietojen ilmoittamisen määräaikaa siten, että verkon ylläpitäjän olisi asetettava tiedot saataville viimeistään kolme kuukautta ennen lupahakemuksen jättämistä toimivaltaisille viranomaisille ja julkisen sektorin elimen viimeistään neljä kuukautta ennen lupahakemuksen jättämistä toimivaltaisille viranomaisille.

Suomessa merkittävä osa verkkojen rakentamista on kaapelien kaivamista. Kaivuutöistä aiheutuu monissa tilanteissa merkittävää haittaa alueen asukkaille ja esimerkiksi kuntien väylänpidolle. Tämän vuoksi olisi olennaista mahdollistaa verkkojen yhteisrakentaminen mahdollisimman laajasti.

Merkittävin este yhteisrakentamiselle on se, että yhteisrakentaminen ei tyypillisesti onnistu, jos yhteisrakentamiskumppani ei ole mukana jo rakentamista suunniteltaessa. Hankkeeseen mukaan pääseminen on yleensä liian myöhäistä siinä vaiheessa, kun hanke on jo päätetty toteuttaa, urakoitsija on valittu ja luvitusprosessit ovat käynnissä. Rakentamisen toteuttavalla urakoitsijalla ei tyypillisesti ole intressiä edistää yhteisrakentamista, koska toteuttamalla rakennushankkeet erillisinä on mahdollista ansaita töistä erikseen. Tämän vuoksi verkon ylläpitäjille ja infrastruktuurin omistavalle taholle asetettaisiin velvoite asettaa tiedot suunnitelluista hankkeista saataville hyvissä ajoin.

Pykälän 2 momentissa rajattaisiin gigabittiasetuksen 6 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti niiden hankkeiden joukkoa, joihin velvoitetta tietojen asettamisesta sovelletaan. Momentin mukaan gigabittiasetuksen 6 artiklan 1 kohdan velvoitetta vähimmäistietojen saataville asettamisesta ei sovellettaisi rakennusteknisiin töihin, jotka kohdistuisivat tämän lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuun kriittiseen infrastruktuuriin. Velvoitteita ei sovellettaisi myöskään henkeä tai omaisuutta välittömästi uhkaaviin hätätilanteisiin tai kansallisen turvallisuuden varmistamiseen liittyviin rakennusteknisiin töihin.

Kansallisella turvallisuudella tarkoitetaan koko suomalaisen yhteiskunnan yhteistä turvallisuutta ja valtion suvereniteettia koskevia asioita. Kansallinen turvallisuus voidaan kuvata yhteiskunnan tilana, jossa yhteiskunnan ja demokraattisen valtiojärjestelmän toiminta ja toimintaedellytykset sekä valtiosuvereniteetti on suojattu vakavilta uhkilta.

Kansallisen turvallisuuden käsite on dynaaminen ja määrittyy sekä ajassa että suhteessa muutuvaan uhka- ja toimintaympäristöön. Kansallista turvallisuutta kuvataan usein siihen kohdistuvien uhkien kautta. Nämä ovat uhkia, jotka vaikuttavat koko suomalaiseen yhteiskuntaan, kuten esimerkiksi terrorismi, vakoilu ja vieraan valtion vahingollinen toiminta. Myös hybridivaikuttaminen, kyberuhat ja kriittisen infrastruktuurin suojaaminen kytkeytyvät kansalliseen turvallisuuteen.

Tämän lain kontekstissa kansallisen turvallisuuden varmistamiseen liittyvät työt olisivat esimerkiksi kriittiseen infrastruktuuriin liittyviä rakennus- ja korjaustöitä.

Hätätilanteella tarkoitettaisiin tässä momentissa äkillistä, odottamatonta verkkoihin kohdistuvaa tilannetta, jossa ihmisten henki, terveys tai omaisuus on uhattuna ja jossa vaaditaan

välittömiä toimenpiteitä. Olisi perusteltua säätää, että verkkojen ylläpitävissä häiriötilanteissa korjaustöitä ei koskisi vaatimukset töiden ilmoittamisesta. Toisaalta on hyvä huomata, että jotkin ylläpitävistä syistä johtuvat infrastruktuurin korjaus- tai huoltotyöt voivat olla ajallisesti pitkäkestoisia. Pitkissä ja monivaiheisissa töissä voi olla perusteltua vaatia rakennustöiden tulevia vaiheita koskevien tietojen asettamista saataville.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin gigabittiasetuksen 6 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti siitä, että gigabittiasetuksen 6 artiklan 1 kohdan velvoitetta tietojen saataville asettamisesta ei sovellettaisi yksittäisen tilaajayhteyden rakentamiseen liittyviin töihin. Yksittäisellä tilaajayhteydellä tarkoitetaan esimerkiksi yksittäisen asuinrakennuksen liittämistä jo aiemmin rakennettuun liittytäkverkkoon. Tällaisia töitä voidaan pitää vaikutuksiltaan pieninä eikä niissä ole merkittävää potentiaalia yhteisrakentamiselle. Tällaiset hankkeet vaativat tyypillisesti huomattavasti nopeampaa toteutusta kuin muun infrastruktuurin rakentaminen. Ehdotetun ratkaisun voidaan myös katsoa edistävän gigabittiasetuksen tavoitetta verkkojen nopeasta käyttöönotosta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin gigabittiasetuksen 6 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaisesti siitä, että kansallisesti määritettyyn kriittiseen infrastruktuuriin ja kansalliseen turvallisuuteen kohdistuviin rakennusteknisiin töihin ei saisi soveltaa gigabittiasetuksen 6 artiklan 1 kohtaa eli niitä koskevia vähimmäistietoja ei saisi ilmoittaa keskitetyn tietopisteen kautta. Koska kriittiseen infrastruktuuriin tai kansalliseen turvallisuuteen liittyvien töiden tyyppejä ei voida luetella tyhjentävästi, niiden määrittely kussakin tapauksessa jää lain soveltajille. Voidaan katsoa, että fyysistä infrastruktuuria omistavalla julkisen sektorin elimellä ja verkkotoimijalla on kattava ja ajantasainen käsitys siitä, mikä osa niiden tiedoista liittyy kriittiseen infrastruktuuriin ja kansalliseen turvallisuuteen.

6 §. Lupamenettely. Pykälässä vahvistettaisiin gigabittiasetuksen 7 artiklan 5 kohdan neljännen alakohdan mukaisesti poikkeustapaukset, joissa toimivaltainen viranomainen voi omasta aloitteestaan pidentää lupakäsittelyn määräaikaa. Tällaisia poikkeustapauksia olisivat pykälän mukaan yhteisrakentamishankkeet, joissa vaaditaan poikkeuksellisen laajaa yhteensovittamista.

Poikkeuksellisen laajana yhteensovittamisena pidettäisiin tilannetta, jossa jo lupaprosessin aikana olisi tarpeen huomioida usean eri tahon intressit ja yhteensovittaa esimerkiksi aikatauluja ja lupaehtoja.

7 §. Poikkeukset lupamenettelyyn. Pykälän 1 momentissa vahvistettaisiin gigabittiasetuksen 9 artiklan 2 kohdan mukaisesti 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut rakennustekniset työt, joihin ei sovelleta asetuksen mukaista lupamenettelyä. Momentin mukaan tällaisiksi katsottaisiin korjaus- ja huoltotyöt, joiden vaikutus on vähäinen ja pistemäinen, ja jotka eivät aiheuta vähäistä suurempaa häiriötä.

Vaikutusten ja aiheutuvan haitan vähäisyyttä arvioitaessa huomioon olisi otettava työn laajuuden ja keston lisäksi esimerkiksi se, että yksinkertaisenkin työn vaikutus voi olla merkittävä, jos työ sijoittuu liikenteen kannalta keskeiseen paikkaan tai edellyttää kajoamista myös muuhun kuin työn kohteena olevaan infrastruktuuriin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin gigabittiasetuksen 9 artiklan 4 kohdan mukaisesti velvollisuudesta ilmoittaa asetuksen 9 artiklan mukaisista töistä Liikenne- ja viestintävirastolle. Ilmoitus tehtäisiin sähköisesti viraston ylläpitämään keskitettyyn tietopisteeseen.

Rakennusteknisten töiden ilmoittamista koskevan velvoitteen asettaminen olisi perusteltua, koska se antaa Liikenne- ja viestintävirastolle mahdollisuuden valvoa, olisiko hankkeen

rakennussuunnitelma pitänyt ilmoittaa keskitettyyn tietopisteeseen ja onko toimija noudattanut velvoitettaan tältä osin. Velvoitteen asettaminen antaisi virastolle työkalun puuttua esimerkiksi havaittuihin valokuituverkon rakennushankkeiden toteuttamista koskeviin ongelmiin, kuten lupamenettelyjen noudattamatta jättämiseen.

8 §. *Viranomaisten tehtävät.* Pykälän 1 momentissa osoitettaisiin gigabittiasetuksen 14 artiklan mukaisesti Liikenne- ja viestintäviraston tehtäväksi asetuksen 13 artiklan 1 kohdan mukaiset kansallisen riitojenratkaisuelimen tehtävät.

Liikenne- ja viestintävirastolla on jo voimassa olevan yhteisrakentamislain nojalla velvollisuus edistää verkkotoimijoiden yhteistyötä ja pyrkiä ratkaisemaan verkkotoimijoiden väliset erimielisyydet ensisijaisesti sovittamalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että kunnan rakennusvalvontaviranomainen valvoisi gigabittiasetuksen 10 artiklan 5 kohdan mukaisesti kiinteistön sisäverkon vaatimustenmukaisuutta. Valvontaa tehtäisiin gigabittiasetuksen mukaisesti vain kohteissa, jotka edellyttävät rakentamislain (751/2023) mukaisen luvan eli uusissa ja peruskorjattavissa rakennuksissa, joista on jätetty rakentamislupahakemus helmikuun 12. päivän 2026 jälkeen.

Kiinteistön sisäverkon vaatimuksista säädetään gigabittiasetuksen 10 artiklan 4 kohdassa ja vaatimuksia täsmennettäisiin sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 249 §:n 3 momentin 3 kohdan nojalla annetussa Liikenne- ja viestintäviraston määräyksessä.

Velvoite kiinteistön sisäverkkojen vaatimustenmukaisuuden valvonnan järjestämiseen tulee suoraan gigabittiasetuksen 10 artiklan 5 kohdasta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava artiklan 4 kohdassa tarkoitettujen standardien tai teknisten eritelmien noudattaminen. Tällaisen noudattamisen osoittamista varten jäsenvaltioiden on otettava käyttöön menetelmiä, joihin voisi kuulua rakennusten paikalla tehtäviä tarkastuksia tai niiden edustava otos.

Sisäverkkojen vaatimustenmukaisuuden valvonta säädettäisiin kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tehtäväksi, koska sama viranomainen valvoo muiltakin osin uusien ja peruskorjattavien rakennusten rakentamisessa noudatetaan rakentamistoiminnasta annettuja säännöksiä.

Rakennusvalvontaviranomaisen suorittamassa valvonnassa kyse olisi kiinteistön sisäverkon rakentamista koskevan dokumentaation valvonnasta. Rakentamisluvan hakijan olisi velvoitettava sisäverkon rakentamisen toteuttava urakoitsija tekemään tarvittavat mittaukset ja fyysiset tarkistukset tarvittaessa valokuvineen. Kunnan rakennusvalvontaviranomainen tarkastaisi syntyneen dokumentaation. Jos esimerkiksi sisäverkon suorituskykyä koskevia mittauksia puuttuisi, rakentamisluvan hakijan olisi täydennettävä dokumentaatiota.

9 §. *Liikenne- ja viestintäviraston tiedonsaantioikeus.* Pykälässä säädettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston oikeudesta saada tietoja tämän lain ja gigabittiasetuksen mukaisia tehtäviä suorittaessaan. Pykälä vastaisi asiallisesti yhteisrakentamislain 12 §:ää. Pykälään olisi lisätty viittaus gigabittiasetukseen.

10 §. Uhkasakko, teettämisuhka ja keskeyttämisuhka. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin gigabittiasetuksen 15 artiklan mukaisesti, että jos joku rikkoo gigabittiasetusta, tätä lakia tai sen nojalla annettuja määräyksiä, Liikenne- ja viestintävirasto voisi velvoittaa hänet korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä kohtuullisessa määräajassa. Päätöksen tehosteeksi voitaisiin asettaa uhkasakko tai uhka, että toiminta keskeytetään osaksi tai kokonaan taikka että tekemättä jätetty toimenpide teetetään asianomaisen kustannuksella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että 1 momentissa säädettyjä seuraamuksia sovellettaisiin myös kansallisen riitojenratkaisuelimen antaman sitovan päätöksen rikkomiseen.

Pykälä vastaisi sisällöllisesti voimassa olevan yhteisrakentamislain 10 §:n 2 momenttia.

11 §. Hallinnollinen seuraamusmaksu. Pykälässä säädettäisiin gigabittiasetuksen 15 artiklan mukaisesti seuraamusmaksusta, jonka Liikenne- ja viestintävirasto voisi määrätä tahoille, joihin gigabittiasetuksen ja tämän lain velvoitteet kohdistuvat, jos ne rikkovat tai laiminlyövät asetuksen tai lain mukaisia velvoitteitaan.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, mistä gigabittiasetuksen tai tämän lain loukkauksista Liikenne- ja viestintävirasto voisi määrätä seuraamusmaksun verkon ylläpitäjälle. Seuraamusmaksu edellyttäisi syyksiluettavuutta eli tahallisuutta tai huolimattomuutta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, mistä gigabittiasetuksen loukkauksista Liikenne- ja viestintävirasto voisi määrätä seuraamusmaksun kiinteistön omistajalle tai rakentamislain mukaisen rakentamisluvan hakijalle. Seuraamusmaksu edellyttäisi syyksiluettavuutta eli tahallisuutta tai huolimattomuutta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin seuraamusmaksun suuruudesta ja suuruuden arvioinnista. Seuraamusmaksu olisi vähintään 1000 euroa ja enintään 100 000 euroa. Jotta seuraamuksella olisi riittävä ennalta estävä ja varoittava vaikutus, maksun suuruuden tulisi olla riittävä. Liikenne- ja viestintäviraston tulisi varmistaa, että sanktio ja sen määrä ovat suhteessa tekoon nähden. Esimerkiksi tämän lain 6 §:n 1 momentin mukaisen määräajan vähäisestä ylittämisestä asetettavan maksun olisi oltava pienempi kuin gigabittiasetuksen 5 2 kohdan ja tämän lain 4 §:n 1 momentin velvoitteiden rikkomisen osalta asetettavan maksun.

Seuraamusmaksun suuruuden määrittäminen tulisi oikeasuhtaisuusvaatimuksen mukaisesti perustua kokonaisarviointiin. Arvioinnissa huomionarvoisia seikkoja olisivat esimerkiksi rikkomisen luonne, vakavuus, laajuus ja kesto sekä tosiasialliset vaikutukset asetuksen ja lain tavoitteiden toteutumisen kannalta. Lisäksi voitaisiin huomioida verkon ylläpitäjän, kiinteistön omistajan tai rakentamisluvan hakijan mahdolliset aiemmat laiminlyönnit sekä laiminlyönnin johdosta saadut taloudelliset edut tai vältetyt tappiot, jos tällaiset voitot tai tappiot voidaan luotettavasti osoittaa.

Koska rangaistusluontoiset seuraamusmaksut rinnastuvat ankaruudeltaan sakkorangaistukseen, ei niille ehdoteta perittävän viivästyskorkoa tai muuta viivästysseuraamusta.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin seuraamusmaksun määräämättä jättämisestä. Momentin mukaan seuraamusmaksu jätetään määräämättä, jos velvoitteiden rikkominen tai laiminlyönti on johtunut verkon ylläpitäjästä, kiinteistön omistajasta tai rakentamisluvan hakijasta riippumattomasta syystä tai laiminlyönnille on pätevä syy tai muu erityinen syy. Esimerkkeinä laiminlyönnistä riippumattomista syistä voidaan mainita sähköisen tietopisteen tai yleisen tietoverkon toimintahäiriö tai muu vastaavaa syy.

Seuraamuksen sijasta voitaisiin asettaa 9 §:ssä säädetty uhkasakko, teettämishukka tai keskeyttämishukka.

Momentissa säädetyn lisäksi seuraamusmaksua ei saisi määrätä, jos se johtaisi kaksoisrangaistavuuden kiellon loukkaamiseen. Kaksoisrangaistavuuden kiellosta määrätään Euroopan unionin perusoikeuskirjan 50 artiklassa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7. lisäpöytäkirjan 4 artiklassa. Kaksoisrangaistavuuden kiello on voimassa yleisenä oikeusperiaatteena.

Näin ollen seuraamusmaksua ei voitaisi määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Seuraamusmaksua ei voitaisi määrätä myöskään sille, jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Rikosoikeudellisia seuraamuksia keskeisempiä kaksoisrangaistavuuden arvioinnissa olisivat kuitenkin muut hallinnolliset seuraamusmaksut.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin seuraamusmaksun määräämisoikeuden vanhentumisesta. Liikenne- ja viestintävirasto ei saisi määrätä seuraamusmaksua, jos päätöstä ei ole tehty viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatkettua rikkomuksen tai laiminlyönnin osalta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi.

Pykälän 7 momentissa säädettäisiin siitä, että seuraamusmaksu määrättäisiin maksettavaksi valtiolle.

12 §. *Keskitetyn tietopisteen toiminnan järjestäminen ja palvelun käytöstä perittävät maksut.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin gigabittiasetuksen 14 artiklan 5 kohdan mukaisesti, että Liikenne- ja viestintäviraston tehtävä olisi varmistaa, että gigabittiasetuksen 3–10, 12 ja 13 artiklassa säädetty tehtävät toteutetaan asetuksen sääntely ja tavoitteet huomioiden tarkoituksenmukaisella tavalla.

Gigabittiasetuksen mukaan keskitettyjä tietopisteitä voi olla jäsenvaltiossa yksi tai useampia, kunhan ne yhdessä täyttävät keskitetyille tietopisteelle asetetut vaatimukset. Esimerkiksi gigabittiasetuksessa edellytetty VHCN-verkkojen rakentamiseksi tarvittavien lupien hakemisen mahdollistava sähköinen palvelu sekä fyysisen infrastruktuurin sijainnin kyselyn ja sijainnin ilmoittamisen mahdollistava palvelu voivat muodostaa omat keskitetyt tietopisteensä. Niihin täytyy asetuksen mukaan kuitenkin olla ohjaus niin sanotun digitaalisen yhteyspisteen kautta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston mahdollisuudesta hankkia keskitetty tietopiste tai keskitetyt tietopisteet palveluna muulta valtion virastolta tai valtionhallinnon ulkopuoliselta palveluntuottajalta. Momentti vastaisi sisällöllisesti kumottavan yhteisrakentamislain 7 §:n 1 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valtionhallinnon ulkopuolisen palveluntuottajan palveluksessa olevaan henkilöön sovellettavasta virkavastuusta ja muista velvoitteista. Momentti vastaisi sisällöllisesti kumottavan yhteisrakentamislain 7 §:n 2 momenttia.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että keskitetystä tietopisteestä gigabittiasetuksen mukaisesti luovutettavien tietojen antamisesta perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaisissa (150/1992). Momentti vastaisi sisällöllisesti kumottavan yhteisrakentamislain 5 §:n 2 momenttia. Toistaiseksi keskitetyn tietopisteen käytöstä ei ole peritty maksua.

13 §. *Liikenne- ja viestintäviraston oikeus antaa määräyksiä.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin gigabittiasetuksen 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti Liikenne- ja viestintävirastolle oikeus antaa määräyksiä pyynnön tekijän tunnistamiseksi tarvittavista vähimmäisvaatimuksista ja vähimmäistiedoista sekä tiedoista, joita operaattorin on toimitettava fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeuspyynnön yhteydessä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin gigabittiasetuksen 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti Liikenne- ja viestintävirastolle oikeus antaa määräyksiä fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeudesta tehtävien sopimusten ehdoista ja edellytyksistä.

14 §. *Voimaantulo.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että laki tulee voimaan 12 päivänä marraskuuta 2025, jolloin pääosa gigabittiasetuksen säännöksistä tulee sovellettaviksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että lailla kumottaisiin verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamisesta ja -käytöstä annettu laki (276/2016). Kumotun lain 5 §:n 1 momentin 4 kohta ja 13 § jäisivät kuitenkin edelleen voimaan, kunnes toisin säädetään. Liikenne- ja viestintäviraston yhteisrakentamislain perusteella kehittämää niin sanottua sijaintiselvityspalvelua koskeva säännös yhteisrakentamislain 5 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja Liikenne- ja viestintäviraston määräyksenantovaltuus olisi tarpeen pitää voimassa yhteisrakentamislain kumoutuessa, jotta virasto voisi edelleen kehittää sijaintiselvityspalvelua ja antaa määräyksiä tietojen toimittamisesta palveluun.

7.2 Laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

249 §. *Kiinteistön tai rakennuksen fyysisen infrastruktuurin ja sisäisen verkon suunnittelu ja rakentaminen.* Pykälää ehdotetaan muutettavan siten, että se on linjassa gigabittiasetuksen kanssa.

Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevan lain 1 momenttia.

Pykälän 2 ja 3 momentti kumottaisiin. Säännökset kiinteistön fyysisistä infrastruktuuria ja kuitukaapelointia koskien ovat gigabittiasetuksen 10 artiklassa, joten päällekkäinen kansallinen sääntely olisi kumottava.

Pykälän 4 momenttia muutettaisiin ja siitä tulisi uusi 2 momentti. Uudessa 2 momentissa säädettäisiin hankkeista, joihin gigabittiasetuksen 10 artiklan 1–3 kohdan vaatimuksia ei sovellettaisi. Gigabittiasetuksen 10 artiklan 7 ja 8 kohdassa säädetään jäsenvaltioiden mahdollisuudesta määritellä tiettyjä rakennusluokkia ja rakennustyyppejä, joihin sisäverkkojen rakentamista koskevia vaatimuksia ei sovelleta.

Uuden 2 momentin 1 ja 2 kohdassa pientalo ja vapaa-ajan asunto vapautettaisiin gigabittiasetuksen 10 artiklan velvoitteiden soveltamisesta. Nämä kohdat vastaisivat voimassa olevan pykälän 4 momentin luettelon 1 ja 2 kohtaa.

Voimassa olevan lain 4 momentin 3 kohta (julkisyhteisön omistama ja sen pääosin käyttämä rakennus) kumottaisiin, koska gigabittiasetuksen mukaan omistajuus ei ole peruste rakennusluokan tai -tyypin vapauttamiselle velvoitteista.

Luettelon 4 kohdasta tulisi uusi 3 kohta. Kohdassa säädettäisiin, että gigabittiasetuksen 10 artiklan vaatimuksia ei sovellettaisi rakennukseen, johon kuituvalmiin fyysisen infrastruktuurin ja kiinteistön kuitukaapeloinnin rakentaminen olisi selvästi kohtuutonta rakennuksen

käyttötarkoitus ja aiheutuvat kustannukset huomioon ottaen. Kohta vastaisi sisällöllisesti voimassa olevaa säännöstä, mutta sanamuotoa täsmennettäisiin siten, että nopeita laajakaistayhteyksiä tukevan fyysisen infrastruktuurin ja sisäisen viestintäverkon sijaan puhuttaisiin gigabittiasetuksen mukaisesti kuituvalmiista fyysisestä infrastruktuurista ja kiinteistön kuitukaapeloinnista.

Gigabittiasetuksen 10 artiklan velvoitteet kiinteistön kuituvalmiin fyysisen infrastruktuurin ja kuitukaapeloinnin rakentamisesta on laadittu helpottamaan gigabittiverkkojen tarjontaa loppukäyttäjille. Velvoitteet soveltuvat käytännössä vain kiinteistöihin, joissa on erillisiä huoneistoja, joihin on tarve hankkia omia huoneistokohtaisia valokuituliittymiä. Tällaisia kiinteistöjä ovat asuinkiinteistöt pois lukien 2 momentin 1 ja 2 kohtien mukaiset pientalot ja vapaa-ajan asunnot sekä esimerkiksi yrityspuistot, joista yritykset voivat vuokrata itselleen toimitiloja. Sen sijaan suurimmassa osassa muita kiinteistöjä, kuten yksittäisen yrityksen käytössä olevassa toimitilakiinteistössä tai koulurakennuksissa, vastaavaa tarvetta huoneistokohtaisen valokuituliittymien hankintaan ei ole. Näissä tilanteissa kiinteistön kuituvalmiin fyysisen infrastruktuurin ja kuitukaapeloinnin vaatimista voitaisiin pitää kohtuuttomana rakennuksen käyttötarkoitus ja aiheutuvat kustannukset huomioon ottaen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin määräyksenantovaltuus Liikenne- ja viestintävirastolle. Momentin 1,2 ja 4 kohta vastaisivat sisällöllisesti voimassa olevan lain 5 momentin 1, 2 ja 4 kohtaa. Momentin 3 kohta vastaisi pääsääntöisesti voimassaolevan lain 5 momentin 3 kohtaa, mutta sanamuotoa muutettaisiin siten, että siinä viitattaisiin gigabittiasetukseen ja kohta vastaisi asetuksessa käytettyä terminologiaa.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Hallituksen esitykseen sisältyy ehdotuksia lain tasoisen sääntelyn täydentämisestä lakia alemman asteisin säännöksin. Ehdotettuja uusia säännöksiä täsmentävät alemman asteiset säännökset annettaisiin Liikenne- ja viestintäviraston teknisillä määräyksillä.

Määräyksenantovaltuudet ovat tarkkarajaisia ja määräyksiä voitaisiin antaa vain laissa säädettyjen seikkojen tarkentamisesta rajatulle kohderyhmälle. Määräyksenantovaltuudet ovat tarpeellisia teknisten seikkojen täsmentämiseksi sekä toimialaan liittyvien erityispiirteiden huomioimiseksi. Määräyksenantovaltuuksien katsotaan olevan asiallisia siten, että ne ovat täsmällisesti rajattuja ja koskevat määrättyjä asioita, joihin on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä, eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella.

Ehdotetun erittäin suuren kapasiteetin verkkojen käyttöönoton helpottamisesta annettavan lain 11 §:n 1 momentissa säädettäisiin Liikenne- ja viestintävirastolle valtuus antaa määräyksiä pyynnön tekijän tunnistamiseksi tarvittavista vähimmäisvaatimuksista ja vähimmäistiedoista sekä tiedoista, joita operaattorin on toimitettava fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeuspyynnön yhteydessä gigabittiasetuksen 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

Määräys voisi kuitenkin koskea vain annettavia tietoja ja niiden toimittamistapaa eikä sillä saisi asettaa uusia velvoitteita infrastruktuurin yhteiskäyttöön.

Lain 11 §:n 2 momentissa säädettäisiin Liikenne- ja viestintävirastolle valtuus antaa määräyksiä fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeudesta tehtävien sopimusten ehdoista ja edellytyksistä gigabittiasetuksen 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

Määräys voisi koskea vain sopimuksen ehtoja ja edellytyksiä eli sillä ei saisi asettaa uusia sopimuskentekovelvoitteita.

Lisäksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 249 §:n ehdotettuun uuteen 3 momenttiin sisältyisi määräyksenantovaltuus Liikenne- ja viestintävirastolle. Määräyksenantovaltuus vastaisi sisällöllisesti voimassa olevan lain 5 momenttia ja sen nojalla on annettu määräys 65 E/2022 kiinteistön sisäverkoista ja teleurakoinnista. Määräyksellä pantaisiin kansallisesti täytäntöön gigabittiasetuksen 10 artiklan 4 kohdan velvoite hyväksyä kansallisesti sisäverkkoja koskevat standardit tai tekniset eritelmät.

Määräys voisi koskea vain kiinteistön sisäverkkojen toteuttamisen teknisiä yksityiskohtia.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 12.11.2025, jolloin gigabittiasetus tulee pääosin sovellettavaksi.

10 Toimeenpano ja seuranta

Kansallisesti ehdotettujen lakien toimeenpanoa seuraa liikenne- ja viestintäministeriö.

Komissio seuraa gigabittiasetuksen 7 artiklan (Lupien ja asennusoikeuksien myöntämismenettely) soveltamista jäsenvaltioissa. Tätä varten jäsenvaltioiden on raportoitava komissiolle joka kolmas vuosi artiklan täytäntöönpanon tilanteesta ja siitä, täyttyvätkö siinä luetellut edellytykset. Raportointi tehdään liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalta.

Gigabittiasetuksen 16 artiklan 2 kohdan mukaan komissio voi pyytää asetuksen seurantaan varten jäsenvaltioilta tietoja, jotka niiden on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä. Jäsenvaltioiden on tiiviissä yhteistyössä komission kanssa viestintäkomitean välityksellä vahvistettava indikaattorit, joilla asetuksen soveltamista voidaan seurata asianmukaisesti, sekä mekanismi, jolla varmistetaan säännöllinen tiedonkeruu ja raportointi komissiolle. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalta osallistutaan indikaattorien laatimiseen.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Esityksellä ei ole liityntää muihin valmisteltavana tai käsiteltävänä oleviin esityksiin.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Valtiosääntöoikeudelliselta kannalta esitystä on tarkasteltava perustuslain rikosoikeudellista laillisuusperiaatetta (8 §), omaisuuden suojaa (15 §) ja oikeusturvaa (21 §) koskevien säännösten näkökulmasta.

Käyttöoikeus fyysiseen infrastruktuuriin yksityisten liikerakennusten osalta

Esityksen suhdetta perustuslain 15 §:n mukaiseen omaisuuden suojaan on tarkasteltava 1. lakiehdotuksen 2 §:n näkökulmasta. Lakiehdotuksen 2 §:ssä säädetään fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeudesta.

Perustuslain 15 §:n 1 momentin nojalla jokaisen omaisuus on turvattu. Omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttää korvausta vastaan säädetään lailla. Omaisuudensuoja sisältää paitsi omistajalle lähtökohtaisesti kuuluvan vallan hallita, käyttää ja hyödyntää omaisuuttaan haluamallaan tavalla myös vallan määrätä siitä (PeVL 41/2006 vp, s. 2, PeVL 49/2005 vp, s. 2, PeVL 15/2005 vp, s. 2). Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan omistajan oikeuksia voidaan rajoittaa lailla, kunhan sääntely täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset.

Omaisuudensuoja kuuluu niihin perusoikeuksiin, jotka eivät ole ehdottomia, vaan jotka on otettava huomioon suhteessa niiden tehtävään yhteiskunnassa. Perustuslain 15 §:n 1 momenttiin sisältyy niin sanottu omaisuudensuojan yleislauseke, jonka perusteella arvioidaan erityisesti omistajan käyttöoikeuksien ja omistajan määräämisvallan erilaisia rajoituksia, joita voidaan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan asettaa, jos rajoituksista säädetään täsmällisesti ja tarkkarajaisesti lailla, ne ovat hyväksyttäviä ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden eikä niillä puututa kyseisen perusoikeuden ydinsisältöön. Perusoikeuksia rajoitettaessa tulee lisäksi huolehtia oikeusturvajärjestelyjen riittävydestä (PeVL 25/1994 vp, s. 4–5).

Ehdotetulla lailla säädettäisiin niistä asioista, joista gigabittiasetuksen mukaan on säädettävä kansallisesti tai joista voidaan säätää gigabittiasetusta täydentävästi tai siitä poiketen. Lakiehdotuksen 2 §:ssä säädettäisiin gigabittiasetuksen 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan sisältämän kansallisen liikkumavaran käytöstä. Säännöksessä laajennettaisiin velvollisuus suostua yhteiskäyttöön koskemaan myös tiettyjä, maaseutualueella sijaitsevia yksityisiä liikerakennuksia. Tällaisen liikerakennuksen omistajan olisi operaattorin kirjallisesta pyynnöstä suostuttava kohtuullisiin pyyntöihin saada käyttöoikeus liikerakennukseen kattoineen, jotta VHCN-verkkojen elementtejä tai liitännäistoimintoja voidaan asentaa oikeudenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin ja edellytyksin ja markkinaolosuhteiden mukaiseen hintaan.

Ehdotetut säännökset voivat merkitä yksityisten liikerakennusten omistajille omaisuudensuojan piiriin kuuluvan käyttöoikeuden osittaista rajoittamista. Rajoituksesta säädettäisiin kuitenkin täsmällisesti ja tarkkarajaisesti lailla ja sen taustalla on vahva yhteiskunnallinen intressi edistää olemassa olevan fyysisen infrastruktuurin yhteiskäyttöä ja siten edistää erittäin nopeiden verkkoyhteyksien saatavuutta myös harvaan asutulla alueella. Voidaan myös katsoa, että VHCN-verkkojen elementtien asentaminen liikerakennuksiin ei merkittävästi haittaisi tai estäisi yksityisiksi liikerakennuksiksi katsottavien myymälä-, majoitusliike- ja ravintolarakennusten käyttöä.

Ehdotuksen arvioidaan olevan perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta täsmällisiä ja tarkkarajaisia sekä riittävän oikeasuhtaisia suhteessa niihin tavoitteisiin, joita esityksen taustalla on. Ehdotuksesta säädetään laintasoisesti eikä sillä puututa omaisuuden suojan ydinalueelle. Ehdotuksen katsotaan olevan perustuslaissa turvatun omaisuuden suojan kannalta hyväksyttävä.

Lupahakemusta koskevan päätöksen tekemättä jättäminen

Esityksen suhdetta perustuslain 21 §:n mukaiseen oikeusturvaan on tarkasteltava sen osalta, että esityksessä ei ehdoteta kansallisesti poikettavan gigabittiasetuksen 8 artiklan 1 kohdassa säädetystä niin sanotusta hiljaisesta hyväksyntämenettelystä. Siten hiljainen hyväksyntä tulisi sovellettavaksi, eli jos toimivaltainen viranomainen ei ratkaisisi lupa-asiaa gigabittiasetuksen määräajassa, lupa katsottaisiin myönnettyksi kyseisen määräajan päättyessä. Tältä osin on

huomattava, että hiljaisen hyväksynnän menettelyä koskeva sääntely perustuu suoraan gigabittiasetukseen, eikä siitä säädettäisi kansallisella lailla.

Perustuslain 21 §:n oikeusturvaa koskevan säännöksen mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Lisäksi kyseisen säännöksen nojalla käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Gigabittiasetuksessa säädetty automaattinen hyväksyntämenettely ei ole yleisesti käytössä kansallisessa hallintomenettelyssä. Säännöstä on arvioitava perustuslain 21 §:n osalta erityisesti muutoksenhakekeinojen käyttämisen näkökulmasta. Muutoksenhakekeinojen käyttäminen edellyttää, että viranomainen on antanut hallintoasian ratkaisusta päätöksen. Hallintolain 7 luvussa säädetään viranomaisen päätöksen muodosta, sisällöstä, velvollisuudesta perustella päätös sekä oikaisuvaatimusohjeesta ja valitusosoituksesta.

On olennaista, että luvitusprosessin tuloksena syntyy nimenomainen päätös, jotta voidaan huomioida esimerkiksi perustuslain 21 §:ssä säädetty oikeus saada perusteltu päätös sekä hallintolaissa säädetyt vaatimukset viranomaisen päätökselle.

Voidaan kuitenkin katsoa, että gigabittiasetuksessa edellytetään myös hiljaisen hyväksynnän menettelyssä oikeutta saada viranomaiselta kirjallinen vahvistus siitä, että lupa on hiljaisesti myönnetty. Jäsenvaltion on varmistettava myös muutoksenhakuoikeus. Näiltä osin hiljaisen hyväksynnän menettelyn voidaan katsoa mukautuvan perustuslain 21 §:n perusvaatimukseen, joka edellyttää oikeutta saada viranomaisen päätös ja oikeutta saattaa viranomaisen päätös tuomioistuimen käsiteltäväksi. Valituksen kohteena olisi asianosaisen oikeusaseman kannalta myönteinen, lupahakemuksen hyväksyvä päätös, joten päätöksen perustelut kävisivät ilmi lähinnä hakemuksen perusteluista.

Seuraamussääntely

Gigabittiasetuksen seuraamussääntely on merkityksellistä perustuslain 21 §:ssä turvattua oikeusturvaa kannalta. Se on lisäksi merkityksellistä perustuslain 8 §:n mukaisen rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen sekä kaksoisrangaistavuuden kiellon kannalta. Seuraamusmaksulla puututtaisiin perustuslain 15 §:ssä säädettyyn omaisuuden suojaan.

Gigabittiasetuksen 15 artiklassa veloitetaan jäsenvaltiot säätämään asetuksen säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Muutoin seuraamussääntely kuuluu jäsenvaltion kansalliseen liikkumavaraan, kunhan vilpittömän yhteistyön periaatteesta juontuvat unionioikeuden täytäntöönpanon yleiset vaatimukset täyttyvät (vastaavuus- ja tehokkuusperiaate).

Liikenne- ja viestintävirastolle säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 11 §:ssä mahdollisuus määrätä seuraamusmaksu asetuksen ja kansallisen lain tiettyjen säännösten rikkomisesta tai laiminlyönnistä. Perustuslakivaliokunta on asiallisesti rinnastanut rangaistusluonteisen taloudellisen seuraamuksen rikosoikeudelliseen seuraamukseen. Hallinnollisen sanktion asiallinen rinnastuminen rikosoikeudelliseen seuraamukseen tarkoittaa sitä, että sääntelyedellytysten on täyttyvä.

Gigabittiasetuksen tarkoituksena on helpottaa VHCN-verkkojen käyttöönottoa. Tavoitteena on edistää olemassa olevan fyysisen infrastruktuurin yhteiskäyttöä ja tehostaa uuden fyysisen infrastruktuurin käyttöönottoa, jotta VHCN-verkot voidaan ottaa käyttöön nopeammin ja alhaisemmin kustannuksin ja eurooppalaisilla kotitalouksilla olisi saatavilla tehokkaat viestintäyhteydet. Tätä voidaan pitää keskeisenä tietoyhteiskunnan toiminnan ja luottamuksen kannalta, mikä on hyväksyttävä tavoite seuraamussääntelylle.

Ehdotetun seuraamussääntelyn tarkoituksena on varmistaa, että säännöksiä noudatetaan ja toiminnan harjoittamiselle asetetut velvoitteet täytetään. Sääntely edesauttaisi erityis- ja yleispreventiota. Valvonnan tehokkuuden ja toimivuuden kannalta lievämpiä seuraamuksia ei voida pitää riittävinä ottaen huomioon edellä mainitut hyväksyttävät tavoitteet sekä tehokkaiden viestintäverkkojen keskeinen rooli tietoyhteiskunnan toiminnassa.

Ehdotettu seuraamusmaksu ei olisi ongelmallinen kaksoisrangaistavuuden kiellon kannalta. Kaksoisrangaistavuuden kiello on voimassa yleisenä oikeusperusteena, eikä siitä ole tarve säätää erikseen. Päällekkäisten menettelyjen mahdollisuutta eri säännösten nojalla ei voida kuitenkaan täysin sulkea pois.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt hallinnollisten sanktioiden oikeasuhtaisuuden kannalta merkittävänä paitsi säännöksiä sanktioiden euromääräisestä suuruudesta myös säännöksiä seuraamuksen suuruuden määräytymisessä huomioon otettavista seikoista ja seuraamusmaksun määräämättä jättämisestä. Valiokunta on myös käytännössään edellyttänyt, että viranomaisen harkinnan sanktion määräämättä jättämisestä tulee olla sidottua harkintaa siten, että seuraamusmaksu on jätettävä määräämättä laissa säädettyjen edellytysten täytyessä. (PeVL 46/2021 vp, 17 kohta viittauksineen.)

Ehdotettu pykälä seuraamusmaksusta olisi oikeasuhtainen. Seuraamusmaksun enimmäis- ja vähimmäismäärä on säädetty samoin kuin seuraamusharkinnassa huomioon otettavista seikoista. Ankaruustaso on määritelty suhteessa sanktioitavien tekojen moitittavuuteen ja suojeltavaan oikeushyvään, ja seuraamusmaksu kohdistuu oikeushenkilöihin. Kyse ei olisi sellaisesta seuraamusmaksusta, josta päättäminen tulisi osoittaa monijäseniselle elimelle. Ehdotus ei myöskään olisi syyttömyysolettaman kannalta ongelmallinen, sillä se ei perustu tuottamuksesta riippumattomaan vastuuseen (ks. PeVL 9/2018 vp, s. 4).

Seuraamusmaksun määrääminen olisi Liikenne- ja viestintävirastossa hallintoasian käsittelyä, johon sovelletaan hallintolakia (ks. PeVL 32/2005 vp, s. 3/II). Ehdotetussa pykälässä olisi myös säädetty, milloin seuraamusmaksua ei tulisi määrätä. Liikenne- ja viestintävirastolla olisi käytettävissään myös lievämpiä seuraamuksia kuin seuraamusmaksu (1. lakiehdotuksen 10 §).

Hallinnollisen seuraamuksen yleisistä perusteista on säädetty perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla lailla, koska sen määräämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä. Perustuslakivaliokunta on myös katsonut, että kyse on merkittävästä julkisen vallan käytöstä. Laissa on täsmällisesti ja selkeästi säädetty maksuvelvollisuuden ja maksun suuruuden perusteista sekä maksuvelvollisen oikeusturvasta samoin kuin lain täytäntöönpanon perusteista. Vaikka perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimus ei sellaisenaan kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn, ei tarkkuuden yleistä vaatimusta kuitenkaan voida tällaisen sääntelyn yhteydessä sivuuttaa. Valiokunta on käytännössään ulottanut blankorangaistussääntelyä koskevan käytäntönsä koskemaan myös hallinnollisia seuraamuksia koskevaa sääntelyä. (PeVL 21/2020 vp, s. 2 viittauksineen.)

Ehdotetussa pykälässä olisi säädetty maksun enimmäis- ja vähimmäismäärä. Maksuvelvollisen oikeusturva toteutuu yleislainsäädännön perusteella.

Perusoikeusuudistuksen yhteydessä perustuslakivaliokunta korosti, että blankosäätelyn osalta tavoitteena tulee olla, että niiden edellyttämät valtuutusketjut ovat täsmällisiä, rangaistavuuden edellytykset ilmaisevat aineelliset säännökset on kirjoitettu rikossäännöksiltä vaaditulla tarkkuudella, nämä säännökset käsittävästä normistosta käy ilmi myös niiden rikkomisen rangaistavuus ja että kriminalisoinnin sisältävässä säännöksessä on jonkinlainen asiallinen luonnehdinta kriminalisoitavaksi tarkoitettusta teosta (PeVL 21/2020 vp, s. 2 viittauksineen).

Ehdotettu pykälä seuraamusmaksusta täyttää blankosäätelylle asetetut kriteerit. Siinä on viittaus gigabittiasetuksen artikloihin ja lain pykäliin sekä asiallinen luonnehdinta sanktoiduista teoista. Gigabittiasetus ei kuitenkaan täytä kaikkia blankosäätelylle asetettuja kriteereitä. Gigabittiasetuksen velvoitteiden tarkkuus vaihtelee eikä niissä ole takaisinviittauksia. Tämä ei sinänsä ole EU-säätelyssä poikkeuksellista. Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädäntö on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin oikeuskäytännössä määriteltyjen edellytysten mukaisesti. Suomalaisessa lainsäädännössä ei tule pyrkiä EU-oikeuden kanssa ristiriidassa oleviin ratkaisuihin. (PeVL 12/2019 vp, s. 4 viittauksineen.)

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Koska gigabittiasetuksessa on säännöksiä, joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

erittäin suuren kapasiteetin verkkojen käyttöönoton helpottamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tällä lailla täsmennetään ja täydennetään toimenpiteistä gigabittitason sähköisten viestintäverkkojen käyttöönoton kustannusten vähentämiseksi, asetuksen (EU) 2015/2120 muuttamisesta ja direktiivin 2014/61/EU kumoamisesta (gigabitti-infrastruktuurisäädös) annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2024/1309, jäljempänä *gigabittiasetus*, ja sen kansallista soveltamista.

2 §

Fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeus

Sellaisten gigabittiasetuksen 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaiset edellytykset täyttävien yksityisten liikerakennusten omistajien, jotka eivät ole verkon ylläpitäjien omistuksessa tai niiden määräysvallassa, on operaattorin kirjallisesta pyynnöstä suostuttava kohtuullisiin pyyntöihin saada käyttöoikeus kyseisiin rakennuksiin kattoineen, jotta erittäin suuren kapasiteetin verkkojen elementtejä tai liitännäistoimintoja voidaan asentaa oikeudenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin ja edellytyksin ja markkinaolosuhteiden mukaiseen hintaan.

Gigabittiasetuksen 3 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan a luetelmakohdassa tarkoitettua maaseutualuetta on Suomen ympäristökeskuksen vuoden 2020 paikkatietopohjaisen kaupunki-maaseutu-luokituksen mukainen harvaan asuttu maaseutu ja ydinmaaseuduksi luokiteltu maantieteellinen alue sekä näitä ympäröivä maaseudun paikalliskeskus.

3 §

Fyysistä infrastruktuuria koskeva avoimuus

Gigabittiasetuksen 4 artiklan 1 kohdassa annettua määräaikaa asettaa saataville fyysistä infrastruktuuria koskevat vähimmäistiedot sähköisessä muodossa keskitetyn tietopisteen kautta pidennetään 12 kuukaudella niiden kuntien osalta, joissa on alle 3 500 asukasta.

Gigabittiasetuksen 4 artiklan 1, 3 ja 5 kohdassa säädettyjä velvollisuuksia ei sovelleta kriittiseen infrastruktuuriin eli sellaiseen fyysiseen infrastruktuuriin tai verkkoon taikka näiden osaan, jonka vaarantuminen olisi omiaan aiheuttamaan merkittävää yleistä vaaraa tai kansallisen turvallisuuden heikentymistä.

4 §

Rakennusteknisten töiden koordinointi

Gigabittiasetuksen 5 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisia velvoitteita sovelletaan myös muihin kuin kokonaan tai osittain julkisista varoista rahoitettaviin rakennusteknisiin töihin.

Gigabittiasetuksen 5 artiklan 2 ja 4 kohdassa säädettyjä vaatimuksia ei saa soveltaa rakennusteknisiin töihin, jotka kohdistuvat tämän lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuun kriittiseen infrastruktuuriin.

5 §

Suunniteltuja rakennusteknisiä töitä koskeva avoimuus

Poiketen gigabittiasetuksen 6 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa säädetystä ilmoittamisen määräajasta verkon ylläpitäjän on asetettava ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetut tiedot saataville viimeistään kolme kuukautta ennen lupahakemuksen jättämistä toimivaltaisille viranomaisille. Julkisen sektorin elimen, jonka omistuksessa tai määräysvallassa fyysinen infrastruktuuri on, on asetettava tiedot saataville viimeistään neljä kuukautta ennen lupahakemuksen jättämistä toimivaltaisille viranomaisille.

Gigabittiasetuksen 6 artiklan 1 kohdan velvoitetta vähimmäistietojen saataville asettamisesta ei sovelleta rakennusteknisiin töihin, jotka kohdistuvat tämän lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuun kriittiseen infrastruktuuriin. Velvoitteita ei sovelleta myöskään henkeä tai omaisuutta välittömästi uhkaaviin hätätilanteisiin tai kansallisen turvallisuuden varmistamiseen liittyviin rakennusteknisiin töihin.

Gigabittiasetuksen 6 artiklan 1 kohdan velvoitetta vähimmäistietojen saataville asettamisesta ei sovelleta myöskään yksittäisen tilaajayhteyden rakentamiseen liittyviin rakennusteknisiin töihin.

Julkisen sektorin elimet, joiden omistuksessa tai määräysvallassa fyysinen infrastruktuuri on, ja verkon ylläpitäjät eivät saa soveltaa gigabittiasetuksen 6 artiklan 1 kohtaa rakennusteknisiin töihin, jotka kohdistuvat tämän lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuun kriittiseen infrastruktuuriin tai edellä 2 momentissa tarkoitetuista kansalliseen turvallisuuteen liittyvistä syistä.

6 §

Lupamenettely

Toimivaltainen viranomainen voi gigabittiasetuksen 7 artiklan 5 kohdan neljännen alakohdan mukaisesti asianmukaisesti perustelluissa poikkeustapauksissa pidentää gigabittiasetuksen 7 artiklan 5 kohdan ensimmäisessä alakohdassa ja 7 artiklan 6 kohdassa tarkoitettuja määräaikoja poikkeuksellisen laajaa yhteensovittamista vaativassa yhteisrakentamishankkeessa.

7 §

Poikkeukset lupamenettelyyn

Gigabittiasetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaisina rakennusteknisinä töinä, joihin ei sovelleta gigabittiasetuksen mukaista lupamenettelyä, pidetään korjaus- ja huoltotöitä, joiden vaikutus on vähäinen ja pistemäinen, ja jotka eivät aiheuta vähäistä suurempaa haittaa.

Operaattoreiden, jotka aikovat toteuttaa gigabittiasetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja rakennusteknisiä töitä, on ennen töiden aloittamista ilmoitettava aikomuksestaan Liikenne- ja viestintäviraston ylläpitämään keskitettyyn tietopisteeseen.

8 §

Viranomaisten tehtävät

Liikenne- ja viestintävirasto suorittaa gigabittiasetuksen 13 artiklan 1 kohdan mukaiset kansallisen riitojenratkaisuelimen tehtävät.

Kunnan rakennusvalvontaviranomainen valvoo rakentamislain (751/2023) perusteella luvanvaraisten hankkeiden valvonnan yhteydessä gigabittiasetuksen 10 artiklan 5 kohdan mukaisesti, että kiinteistön kuituvalmis fyysinen infrastruktuuri ja kuitukaapelointi on rakennettu noudattaen gigabittiasetuksen 10 artiklan 4 kohdan mukaisia standardeja tai teknisiä eritelmiä sekä sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 249 §:n 3 momentin 3 kohdan nojalla annettua Liikenne- ja viestintäviraston määräystä.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuun valvontaan sovelletaan rakentamislain (751/2023) määräyksiä rakennusvalvonnasta. Valvonnassa kunnan rakennusvalvontaviranomainen saa kuitenkin käyttää mainitussa laissa säädettyistä pakkokeinoista vain 147 ja 148 §:ssä säädettyjä.

9 §

Liikenne- ja viestintäviraston tiedonsaantioikeus

Liikenne- ja viestintävirastolla on tämän lain mukaisia tehtäviä suorittaessaan oikeus saada tehtäviensä suorittamiseksi tarvittavat tiedot salassapitosäännösten estämättä niiltä, joiden oikeuksista ja velvollisuuksista tässä laissa säädetään tai jotka toimivat näiden lukuun.

Tiedot on luovutettava maksutta ja ilman aiheutonta viivytystä ja viranomaisen pyytämässä muodossa.

10 §

Uhkasakko, teettämisuhka ja keskeyttämisuhka

Jos joku rikkoo gigabittiasetusta, tätä lakia tai sen nojalla annettuja määräyksiä, Liikenne- ja viestintävirasto voi velvoittaa hänet korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä kohtuullisessa määräajassa. Päätöksen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko tai uhka, että toiminta keskeytetään osaksi tai kokonaan taikka että tekemättä jätetty toimenpide teetetään asianomaisen kustannuksella. Uhkasakosta, keskeyttämisuhasta ja teettämisuhasta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös 8 §:ssä tarkoitettun kansallisen riitojenratkaisuelimen antaman sitovan päätöksen rikkomiseen.

11 §

Hallinnollinen seuraamusmaksu

Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä seuraamusmaksun gigabittiasetuksessa tarkoitetulle verkon ylläpitäjälle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö velvoitetta, joka koskee:

1) gigabittiasetuksen 4 artiklan 3 kohdassa säädettyä velvollisuutta asettaa saataville fyysistä infrastruktuuria koskevat vähimmäistiedot;

2) gigabittiasetuksen 5 artiklan 2 kohdassa ja tämän lain 4 §:n 1 momentissa säädettyä rakennusteknisten töiden koordinoitvelvoitetta; tai

3) gigabittiasetuksen 6 artiklan 1 kohdassa säädettyä velvollisuutta asettaa saataville suunniteltuja rakennusteknisiä töitä koskevat vähimmäistiedot tai tämän lain 6 §:n 1 momentissa säädettyä määräaika.

Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä seuraamusmaksun kiinteistön omistajalle tai rakentamislain mukaisen rakentamisluvan hakijalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö velvoitetta, joka koskee gigabittiasetuksen:

4) 10 artiklan 1–3 kohdassa säädettyä velvollisuutta varustaa rakennukset ja kiinteistöt kuituvalmiilla kiinteistön fyysisellä infrastruktuurilla ja kiinteistön kuitukaapeloinnilla tai talojakamolla.

Seuraamusmaksu on vähintään 1 000 euroa ja enintään 100 000 euroa. Seuraamusmaksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin.

Seuraamusmaksu jätetään määräämättä, jos velvoitteiden rikkominen tai laiminlyönti on johtunut verkon ylläpitäjästä, kiinteistön omistajasta tai rakentamisluvan hakijasta riippumattomasta syystä tai laiminlyönnille on pätevä syy tai muu erityinen syy.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos on kulunut yli viisi vuotta siitä, kun rikkomus tai laiminlyönti on tapahtunut. Jos rikkomus tai laiminlyönti on ollut luonteeltaan jatkuvaa, viiden vuoden määräaika lasketaan siitä, kun rikkomus tai laiminlyönti on päättynyt.

Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

12 §

Keskitetyn tietopisteen toiminnan järjestäminen ja palvelun käytöstä perittävät maksut

Liikenne- ja viestintäviraston tehtävänä on varmistaa, että keskitetylle tietopisteelle tai keskitetyille tietopisteille gigabittiasetuksen 3–10, 12 ja 13 artiklassa säädetty tehtävät toteutetaan gigabittiasetuksen velvoitteet ja tavoitteet huomioiden tarkoituksenmukaisella tavalla.

Liikenne- ja viestintävirasto voi hoitaa 1 momentissa tarkoitettun tehtävän itse tai hankkia sen palveluna muulta valtion virastolta. Liikenne- ja viestintävirasto voi hankkia tehtävän palveluna myös ulkopuoliselta palveluntuottajalta edellyttäen, että palveluntuottajalle siirrettävät tehtävät ovat luonteeltaan teknisiä ja avustavia. Palveluntuottaja ei saa käyttää tehtävää hoitaessaan saamia tietoja hyväksi muussa liiketoiminnassaan.

Palveluntuottajan palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan 5 §:n 1 momentin mukaisia tehtäviä. Palveluntuottajan palveluksessa olevan henkilön on 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan noudatettava, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), hallintolaissa, arkistolaissa (831/1994), kielilaissa (423/2003) ja saamen kielilaissa (1086/2003) säädetään.

Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Keskitetystä tietopisteestä gigabittiasetuksen mukaisesti luovutettavien tietojen antamisesta perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

13 §

Liikenne- ja viestintäviraston oikeus antaa määräyksiä

Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa määräyksiä pyynnön tekijän tunnistamiseksi tarvittavista vähimmäisvaatimuksista ja vähimmäistiedoista sekä tiedoista, joita operaattorin on toimitettava fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeuspyynnön yhteydessä gigabittiasetuksen 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa määräyksiä fyysisen infrastruktuurin käyttöoikeudesta tehtävien sopimusten ehdoista ja edellytyksistä gigabittiasetuksen 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

14 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 12 päivänä marraskuuta 2025.

Tällä lailla kumotaan verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamisesta ja -käytöstä annettu laki (276/2016). Kumotun lain 5 §:n 1 momentin 4 kohta ja 13 § jäävät kuitenkin edelleen voimaan, kunnes toisin säädetään.

2.

Laki

sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 249 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 249 §, sellaisena kuin se on laissa 1003/2018, seuraavasti:

249 §

Kiinteistön tai rakennuksen fyysisen infrastruktuurin ja sisäisen verkon suunnittelu ja rakentaminen

Yleiseen viestintäverkkoon liitettävän kiinteistön tai rakennuksen sisäisen viestintäverkon on täytettävä tämän lain vaatimukset. Kiinteistön tai rakennuksen sisäinen viestintäverkko on suunniteltava ja rakennettava siten, että 111 §:ssä tarkoitettu tilaaja voi valita teleyrityksen.

Toimenpiteistä gigabititason sähköisten viestintäverkkojen käyttöönoton kustannusten vähentämiseksi, asetuksen (EU) 2015/2120 muuttamisesta ja direktiivin 2014/61/EU kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1309, jäljempänä *gigabittiasetus*, 10 artiklan 1–3 kohdan vaatimuksia ei sovelleta hankkeeseen, jonka kohteena on:

- 1) pientalo;
- 2) vapaa-ajan asunto;
- 3) rakennus, johon kuituvalmiin fyysisen infrastruktuurin ja kiinteistön kuitukaapeloinnin rakentaminen olisi selvästi kohtuutonta rakennuksen käyttötarkoitus ja aiheutuvat kustannukset huomioon ottaen.

Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa määräyksiä:

- 1) viestintäverkkojen suunnittelussa huomioon otettavista verkkojen teknisistä ominaisuuksista ja suunnitteluun liittyvien asiakirjojen muodosta ja sisällöstä;
- 2) viestintäverkkojen teknisestä liittämiskohdasta;
- 3) erittäin suuren kapasiteetin verkkoja tukevan kiinteistön ja rakennuksen fyysisen infrastruktuurin ja sisäisen viestintäverkon teknisistä vaatimuksista sekä gigabittiasetuksen 10 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuista asetuksen täytäntöönpanon kannalta tarpeellisista teknisistä eritelmistä; ja
- 4) muista 1–3 kohdassa mainittuihin verrattavista kiinteistön tai rakennuksen sisäisen viestintäverkon hallintaan vaikuttavista teknisistä järjestelyistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

2.

Laki

sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 249 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 249 §, sellaisena kuin se on laissa 1003/2018, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

249 §

*Kiinteistön tai rakennuksen fyysisen
infrastruktuurin ja sisäisen verkon
suunnittelu ja rakentaminen*

Yleiseen viestintäverkkoon liitettävän kiinteistön tai rakennuksen sisäisen viestintäverkon on täytettävä tämän lain vaatimukset. Kiinteistön tai rakennuksen sisäinen viestintäverkko on suunniteltava mahdollisuuksien mukaan siten, että 111 §:ssä tarkoitettu tilaaja voi valita teleyrityksen.

Rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että uusi kiinteistö tai rakennus varustetaan nopeita laajakaistayhteyksiä tukevalla fyysisellä infrastruktuurilla verkon liittämiskohtaan saakka. Kiinteistöön tai rakennukseen on samassa yhteydessä rakennettava nopeita laajakaistayhteyksiä tukeva sisäinen viestintäverkko, joka täyttää 1 momentin vaatimukset.

Mitä 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös kiinteistön tai rakennuksen merkittävään, rakenteellisia muutoksia koskevaan peruskorjaushankkeeseen, jos kiinteistössä tai rakennuksessa ei ole nopeita laajakaistayhteyksiä tukevaa sisäistä viestintäverkkoa ja fyysisen infrastruktuurin ja sisäisen viestintäverkon rakentaminen peruskorjaushankkeen yhteydessä on rakennusteknisesti perusteltua.

249 §

*Kiinteistön tai rakennuksen fyysisen
infrastruktuurin ja sisäisen verkon
suunnittelu ja rakentaminen*

Yleiseen viestintäverkkoon liitettävän kiinteistön tai rakennuksen sisäisen viestintäverkon on täytettävä tämän lain vaatimukset. Kiinteistön tai rakennuksen sisäinen viestintäverkko on suunniteltava ja rakennettava siten, että 111 §:ssä tarkoitettu tilaaja voi valita teleyrityksen.

(kumotaan)

(kumotaan)

Edellä 2 ja 3 momenttia ei sovelleta hankkeeseen, jonka kohteena on:

- 1) pientalo;
- 2) vapaa-ajan asunto;
- 3) julkisyhteisön omistama ja sen pääosin käyttämä rakennus;
- 4) rakennus, johon nopeita laajakaistayhteyksiä tukevan fyysisen infrastruktuurin ja sisäisen viestintäverkon rakentaminen olisi selvästi kohtuutonta rakennuksen käyttötarkoitus ja aiheutuvat kustannukset huomioon ottaen.

Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa määräyksiä:

- 1) viestintäverkkojen suunnittelussa huomioon otettavista verkkojen teknisistä ominaisuuksista ja suunnitteluun liittyvien asiakirjojen muodosta ja sisällöstä;
- 2) viestintäverkkojen teknisestä liittämiskohdasta;
- 3) nopeita laajakaistayhteyksiä tukevan kiinteistön ja rakennuksen fyysisen infrastruktuurin teknisistä vaatimuksista ja näiden vaatimusten sekä kiinteistön ja rakennuksen olemassa olevan sisäisen viestintäverkon suorituskyvyn todentamisesta;
- 4) muista 1–3 kohdassa mainittuihin verrattavista kiinteistön tai rakennuksen sisäisen viestintäverkon hallintaan vaikuttavista teknisistä järjestelyistä.

Toimenpiteistä gigabittitason sähköisten viestintäverkkojen käyttöönoton kustannusten vähentämiseksi, asetuksen (EU) 2015/2120 muuttamisesta ja direktiivin 2014/61/EU kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1309, jäljempänä gigabittiasetus, 10 artiklan 1–3 kohdan vaatimuksia ei sovelleta hankkeeseen, jonka kohteena on:

- 1) pientalo;
- 2) vapaa-ajan asunto;
- 3) rakennus, johon kuituvalmiin fyysisen infrastruktuurin ja kiinteistön kuitukaapeloinnin rakentaminen olisi selvästi kohtuutonta rakennuksen käyttötarkoitus ja aiheutuvat kustannukset huomioon ottaen.

Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa määräyksiä:

- 1) viestintäverkkojen suunnittelussa huomioon otettavista verkkojen teknisistä ominaisuuksista ja suunnitteluun liittyvien asiakirjojen muodosta ja sisällöstä;
- 2) viestintäverkkojen teknisestä liittämiskohdasta;
- 3) erittäin suuren kapasiteetin verkkoja tukevan kiinteistön ja rakennuksen fyysisen infrastruktuurin ja sisäisen viestintäverkon teknisistä vaatimuksista sekä gigabittiasetuksen 10 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuista asetuksen täytäntöönpanon kannalta tarpeellisista teknisistä eritelmistä;
- 4) muista 1–3 kohdassa mainittuihin verrattavista kiinteistön tai rakennuksen sisäisen viestintäverkon hallintaan vaikuttavista teknisistä järjestelyistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..